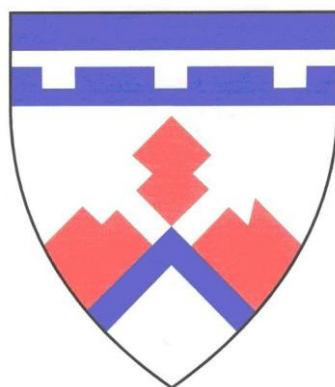

**REPUBLIKA SRPSKA
OPŠTINA MILIĆI**

S T R A T E G I J A
RAZVOJA TURIZMA NA PODRUČJU OPŠTINE MILIĆI
ZA PERIOD 2012 - 2021. GODINA

Milići, februar 2012. godine

1. U V O D

U privredama mnogih zemalja svijeta turizam zauzima značajno mjesto u ukupnom privrednom razvoju, a u nekim zemljama je nosilac sveukupnog razvoja.

Uticaj turizma na privredu jedne države je višestruk i možemo ga posmatrati kroz rast društvenog bruto proizvoda, kroz stepen razvoja onih privrednih djelatnosti koje učestvuju u formiranju turističke ponude, kroz uticaj na platni bilans države sa inostranstvom, stepen zapošljavanja stanovništva, dakle, to je djelatnost sa dubokim uticajem na sve aspekte života.

Turizam se smatra „nevidljivom granom izvoza“, jer obezbjeđuje prihode državi i privredi, a da ništa direktno nije proizvedeno i izvezeno.

Na lokalnom nivou turizam takođe daje određeni ton sveukupnom razvoju lokalne zajednice, uključuje i povezuje dosta usluga i profesija, u raznim ekonomskim aktivnostima, podstiče otvaranje novih radnih mjesta i zapošljavanje, ima veliku ulogu u očuvanju kulturnih, istorijskih i drugih vrijednosti.

Opština Milići je u svom razvojnom konceptu posvetila značajnu pažnju razvoju ovog sektora. Izradom Strategije razvoja turizma do 2021. godine, uz detaljnu analizu postojećeg stanja turističkih potencijala i kapaciteta, definisaće se vizija razvoja, strateški i operativni ciljevi turističke djelatnosti, te odrediti projekti i ocjene za njihovu realizaciju. Ovim dokumentom daje se podrška razvoju postojećih i novih oblika turističke ponude, te stvaranje prepoznatljivog turističkog prostora u regionu, a i šire. Ključni zadatak u projektu razvoja turizma opštine Milići je unapređenje i razvoj turističko ugostiteljskih kapaciteta kompanije „Boksit“ a.d. Milići (razvoj definisan razvojno-planskim dokumentima Kompanije), izgradnja turističke infrastrukture i stvaranje pretpostavki za razvoj pojedinih oblika turizma za koje postoje uslovi i resursi, kadrovsko jačanje i permanentna edukacija zaposlenih u ovom sektoru, kao i promotivno i marketinško predstavljanje turističke ponude opštine na turističkom tržištu.

Za razvoj turizma na području opštine Milići postoje veoma povoljni uslovi (geografski položaj, klima, reljef, prirodne ljepote, ekološki sačuvan prostor, bogatstvo flore i faune, hidrografski potencijal, kulturno-istorijske i druge vrijednosti, izgrađena komunalna, saobraćajna i kulturno-sportska infrastruktura, te dinamičan razvoj privrednih subjekata), velika zainteresovanost opštinskog rukovodstva i menadžmenta kompanije „Boksit“ a.d. Milići, kao i pojedinih ugostiteljsko-turističkih kapaciteta, poboljšanjem turističke opremljenosti i uvođenjem novih turističkih sadržaja nadopunjava se postojeća ponuda i oblikuje novi turistički proizvod koji će se promotivnim i marketinškim metodama predstaviti na turističkom tržištu.

2. USKLAĐENOST STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OPŠTINE MILIĆI SA RAZVOJNIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA OPŠTINE I VIŠIH NIVOVA

Strategija razvoja turizma opštine Milići za period 2012-2021. godine zasniva svoja rješenja na strateškim dokumentima opštine, strateškim dokumentima viših nivoa vlasti – RS, kao i na razvojnim programima privrednih subjekata opštine koja se bave turizmom (kompanija „Boksit“ a.d. Milići).

Ona je usklađena sa:

- Strategijom razvoja turizma Republike Srpske za period 2010-2020. godina;
- Strategijom razvoja opštine Milići za period 2011-2015. godina;
- Strategijom razvoja poljoprivrede na području opštine Milići za period 2010-2015. godina;
- Strategijom razvoja MSP i preduzetništva na području opštine Milići za period 2011-2015. godina;
- Prostornim planom opštine Milići za period 2011-2021. godina;
- Razvojnim programom turizma kompanije “Boksit” a.d. Milići;
- Zakonima, drugim nižim aktima i odlukama koje regulišu razvoj turizma, zaštitu okoline, kulturno-sportske, obrazovne i druge manifestacije.

3. STRATEŠKA PLATFORMA

3.1. OSNOVNI PODACI O OPŠTINI MILIĆI – MILIĆI DANAS

Opština Milići je locirana u istočnom dijelu Bosne i Hercegovine u entitetu Republika Srpska i zauzima centralni dio regije Birač. Nalazi se na magistralnom putu M-19 Sarajevo – Beograd, čini tranzitnu vezu između sarajevsko-romanijsko-birčanske i sembersko-majevičke regije i saobraćajnu vezu preko Zvornika i Bratunca sa Srbijom.

Kroz područje opštine prolazi i regionalni put Milići-Srebrenica preko Zelenog Jadra i sa ove saobraćajnice se ostvaruje veza sa Srbijom. Sa ove dvije komunikacije odvajaju se lokalni putevi koji povezuju sva sela i zaseoke na opštini.

Opština se prostire na površini od 285 km² brdsko-planinskog zemljišta od 200-1500 m nadmorske visine.

- Površina	285 km ²
- Stanovištvo	
- Procjena	13.500
- Popis	16.030
- Gustina naseljenosti	47 st./km ²
- Klima – umjereno kontinentalna	
- Geografke koordinate	
44°10'12`` SGŠ	
19°05'24`` IGD	
-Vremenska zona	
CET(UTC+1)	
CEST(UTC+2)	
-Pozivni broj +387 56	

3.1.1. PRIRODNI RESURSI

Opština Milići raspolaže značajnim prirodnim resursima, prije svega rudnim i šumskim bogatstvima, obradivim zemljištem, pašnjacima i livadama, vodnim, turističkim potencijalom i kadrovskim potencijalom.

- Ležišta ruda i minerala

Pored rude boksita koja je dominantna kao resurs, opština raspolaže i drugim mineralnim sirovinama, kao što su:

Krečnjak, kvarcni pijesak, siga, sigasti pijesak, zeleni tuf i dr.

Istraživačko – eksploatacioni prostor rude boksita se proteže u dužini od oko 30 km, od granice sa opštinom Vlasenica na zapadu, pa do granice sa opštinom Srebrenica na istoku. Procjenjuju se rezerve rude boksita na oko 15.000.000 tona, a eksploatacione rezerve krečnjaka oko 3.500.000 tona.

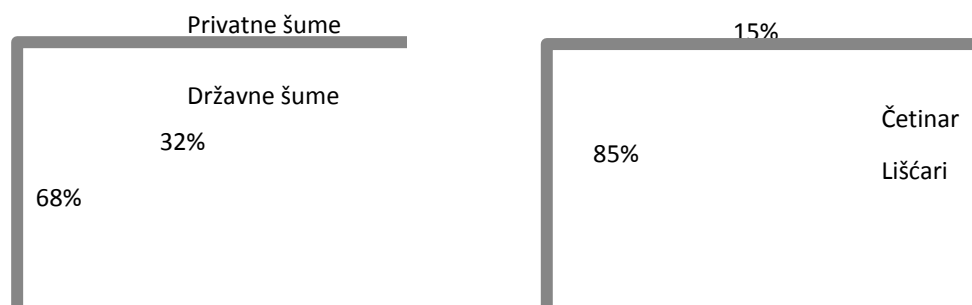
- Šumsko zemljište

Područje opštine je pokriveno sa 17.722 ha šume od kojih su 12.053 ha u državnom vlasništvu, a 5.219 ha u privatnom vlasništvu. U strukturi šuma visoke šume sa prirodnom obnovom su zastupljene sa 50%, dok su sve ostale vrste šuma zastupljene takođe sa 50%.

Ukupna drvna zaliha svih kategorija šuma iznosi 2.234.724 m³ (85% lišćari i 15% četinari), a prosječan godišnji zapreminski priras svih kategorija šuma je 10 m³/ha.

Šume zauzimaju 62% ukupne površine opštine.

Poseban ekskluzivitet predstavlja stanište Pančičeve omorike u rejonu Štedrovog vrela – Tisovljak na površini od 5 ha.

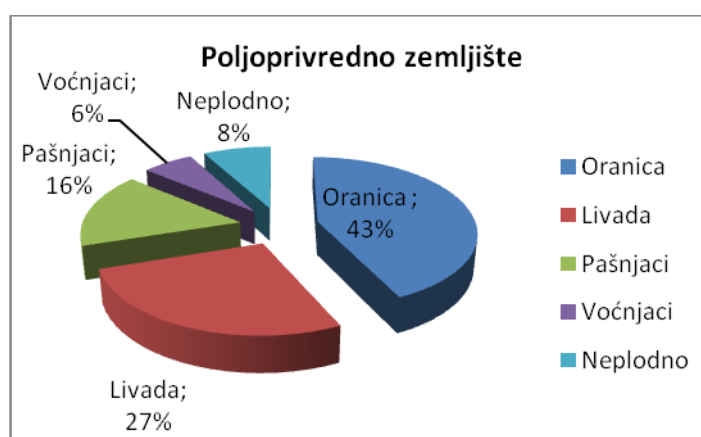

- Poljoprivredno zemljište

Poljoprivredno zemljište kao prirodni resurs zauzima značajno mjesto u privrednom razvoju opštine.

Prema katastarskim podacima opština Milići raspolaže sa sledećom strukturom poljoprivrednog zemljišta:

- Oranica	4548 ha	43%
- Livada	2951 ha	27%
- Pašnjaci	1750 ha	16%
- Voćnjaci	631 ha	6%
- Neplodno.....	910 ha	8%
	10790 ha	100%

Iz strukture prikazanog zemljišta vidi se da opština ima značajan poljoprivredni potencijal, a i mogućnosti za intenzivniji razvoj ratarske proizvodnje, stočarstva i voćarstva. S obzirom na još uvijek ekološki očuvanu sredinu, velike su mogućnosti i za proizvodnju zdrave hrane i razvoj turizma.

-Vodni potencijal

Opština Milići raspolaže značajnim vodnim potencijalom, koji se još uvijek nedovoljno i neefikasno koristi.

Područje opštine presjeca pet rijeka, puno izvora, potoka i potočića koji omogućavaju kvalitetno snabdijevanje stanovništva pitkom vodom, snabdijevanje vodom za potrebe poljoprivredne proizvodnje, podizanje ribnjaka za uzgoj pastrmke, a i značajan su potencijal za izgradnju mini hidroelektrana i razvoj ribolovnog turizma.

Čisti prirodni izvori vode se vrlo malo koriste u fabričkoj proizvodnji pakovane vode, izuzev fabrike „Vivija“ Raševo.

- Turistički potencijal

Područje opštine Milići ima značajne turističke potencijale, koji se ogledaju u prirodnim ljepotama – zona planine Jvor i lokalitet Pnčićeve omorike i zona rijeka Zleni i Studeni Jadar; Jadar i Dinjača sa pritokama, u kulturnoj baštini (srednjovjekovni Jerinin grad, brojne nekropole stećaka, vjerski objekti), bogatoj flori i fauni, postojećim turističkim kapacitetima i dobroj saobraćajnoj i drugoj infrastrukturi.

- Zona planine Javor

U ovoj zoni postoji značajan potencijal za razvoj turizma u sledećim granama:

- planinski i zdravstveno-klimatski turizam (kanjon Drine i Sušice, Radava, klisure Zelenog Jadra, Lukavice, planina Birač);
- seoski i eko turizam (seoska naselja Podbirač, Zagrađe, stočarska naselja Zalisina, Velike i Male Barice, Kupusna i Radava i lokalitet Pančićeve omorike Tisovljak);
- lovni i ribolovni turizam (planine Komić, Radava, blizina posebnog lovišta Sušica, rijeke Zeleni i Studeni jadar, Lukavica i Štedrić);
- kulturni turizam (brojne nekropole stećaka, ostaci srednjovjekovnog grada – Jerinin grad, vjerski objekti, te pravoslavna i muslimanska groblja);

Ova kulturno-istorijska dobra predstavljaju svjedočanstva egzistencije čovjeka i njegovih civilizacija na ovim prostorima iz tog vremena.

- geoturizam (površinski kopovi Crvene stijene i Podbraćan);
- zimski turizam (sjeverne ekspozicije Mehovca i Paležića).

- Zona rijeka Drinjače i Jadra

Turistički potencijal u ovoj zoni preferira sledeće grane turizma:

- lovni i ribolovni turizam (planina Udrč, rijeke Drinjača i Jadar);
- planinski turizam (planina Udrč, klisure Drinjače i Jadra);
- seoski i eko turizam (seoska naselja Raševo, Rovaši i Maćesi);
- kulturni turizam (nekropole stećaka).

Ključni turistički potencijali i kapaciteti za razvoj turizma na području opštine Milići izvan ove dvije zone su ugostiteljsko-turistički kapaciteti kompanije "Boksit" a.d. Milići, Rajkov toranj sa muzejskom postavkom rudarstva i Park velikana u gradskom dijelu Milića.

Razvoj sporta i kulture na području opštine Milići i izgradnja objekata iz ove oblasti značajno će uticati na razvoj turizma i dopunu turističke ponude.

- Demografski potencijal

Opštinu Milići čini sedamdeset tri naseljena mjesta i dvadeset jedna mjesna zajednica. Prema poslednjem popisu stanovništva iz 1991. godine, opština je imala 16030 stanovnika, a prema nekim procjenama danas ima 13.500 stanovnika. Starosna struktura stanovništva opštine Milići iz 1991. godine je bila povoljnija od iste u BiH, a prosječna starost je iznosila 29 godina, što govori da se stanovništvo opštine nalazilo u fazi demografske zrelosti.

Od ukupnog broja stanovnika iz 1991. godine, stanovništvo od 0-14 godina je bilo zastupljeno sa 29%, od 15-64 godine sa 63% i preko 65 godina sa 8%. Od procijenjenog broja stanovnika njih 14% je mlađe od 14 godina, 73% je u zreloj starosnoj dobi do 64 godine, a 13% je starije od 65 godina. Prosječna procijenjena starost je 39 godina, što govori da se stanovništvo opštine nalazi u fazi demografske starosti.

Obrazovna struktura stanovništva opštine Milići je prema procjeni iz 2010. godine zadovoljavajuća. Oko 38% stanovnika opštine ima srednje obrazovanje, a oko 5,4% stanovnika ima više i visoko obrazovanje.

Nacionalna struktura stanovnika opštine Milići prema popisu iz 1991. godine je bila sa blagom srpskom većinom (50,83%) u odnosu na druge nacionalnosti (47,24%) Muslimani i (1,92%) svi ostali. Procjenjuje se da je nacionalna struktura 2010. godine znatno izmijenjena, te da srpsko stanovništvo dominira sa 89,71%, dok se učešće Bošnjaka kreće oko 9,65%, a svi ostali su zastupljeni sa 0,54%.

3.1.2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA U OPŠTINI MILIĆI SA AKCENTOM NA POTENCIJALE ZA RAZVOJ TURIZMA

U prvom dijelu ovog dokumenta dat je pregled osnovnih pokazatelja u opštini Milići i ključnih resursa i potencijala za razvoj turizma. Da bi se uradila kvalitetna Strategija razvoja turizma opštine, potrebno je uraditi dobru analizu postojećeg stanja privrednih potencijala, izgrađene infrastrukture, analizu stanja u društvenom sektoru, dati adekvatan pregled raspoloživih izvora koji direktno ili indirektno tretiraju sektor turizma.

- Privreda opštine kao osnov za razvoj turizma

Ukupan privredni potencijal mora biti sagledan u kontekstu sadašnjeg stanja i procjene realnih pretpostavki za investicione aktivnosti koje će na direktan ili indirektnan način pokrenuti razvoj turizma, a i dati smjernice za razvoj poslovnog turizma.

Privreda opštine je bazirana najvećim dijelom na eksploataciji i preradi prirodnih bogatstava.

Nosilac ekonomskog razvoja opštine je kompanija "Boksit" a.d. Milići čija je osnovna djelatnost bazirana na proizvodnji rude boksita, proizvodnji i preradi mineralnih sirovina, preradi drveta, proizvodnji hrane, uslužnim djelatnostima iz oblasti saobraćaja, mašinstva, građevinarstva, ugostiteljstva i turizma i na prometu energenata i ostalih roba.

Iskorištavanje šumskog potencijala zasnovano je na primarnoj preradi drvnih sortimenata, a u zadnje vrijeme sve veća pažnja se poklanja višim fazama prerade (AD „Intal“ – proizvodnja montažnih kuća, "Boksit" a.d. proizvodnja parketa, podova i sitne galanterije, DOO „Savoks“ proizvodnja građevinske stolarije, DOO „Samatini“ proizvodnja troslojnog parketa).

Proizvodnjom hrane u ovom trenutku intenzivnije se bavi DOO „Mileks“ i Sektor poljoprivrede u "Boksit" a.d. Milići i jedan broj individualnih proizvođača.

Poljoprivreda je vrlo perspektivna grana privrede i u veoma kratkom vremenskom periodu zauzeće odgovarajuće mjesto u privrednoj hijerarhiji opštine.

Za uspješan razvoj privrede i dovođenje novih investitora potrebno je na području opštine značajnu pažnju posvetiti razvoju poslovnih zona, pojednostaviti procedure za dobijanje dozvola za rad, ojačati insitucionalne mehanizme za podršku biznisu, a banke i MKO da svoje usluge pojeftine i prilagode ih razvojnoj funkciji privrede.

Razvoj privrede na području opštine, a posebno nekih od njenih segmenata kao poljoprivrede u dijelu proizvodnje hrane, a posebno zdrave hrane, saobraćaja, građevinarstva, telekomunikacija itd. značajno će uticati na razvoj turizma, rast zaposlenosti, povećanje prihoda i porast životnog standarda.

- Društveni sektor opštine kao osnov za razvoj turizma

Društveni potencijal opštine kao faktor razvoja turizma posmatraćemo kroz nekoliko segmenata:

-Obrazovanje na području opštine Milići funkcioniše kroz rad predškolske ustanove „Poletarac“, rad osnovne škole „Aleksa Jakšić“, nekoliko područnih škola i kroz rad srednjoškolskog centra „Milutin Milanković“.

Sve tri obrazovne ustanove su građene po najsavremenijim standardima, opremljene su najsavremenijom opremom, a nastavu u njima izvode veoma stručni kadrovi. Učenici osnovne i srednje škole su na svim regionalnim i republičkim takmičenjima postigli izuzetne rezultate, kao i na višim i visokim školama u RS i Srbiji.

Lokalna zajednica i svi drugi relevantni subjekti na području opštine bi se trebali u narednom periodu uključiti aktivnije na obezbjeđenju uslova i ambijenta za obrazovanje kadrova prema potrebama društvenog i privrednog sektora, uključujući i turizam, kao perspektivni segment privrede.

- Zdravstvena i socijalna zaštita na području opštine Milići je organizovana kroz rad doma zdravlja „Sveti Nikola“ i preko Centra za socijalni rad.

Zdravstvene usluge se građanima pružaju kroz rad timova porodične medicine, kojih u ovom trenutku ima pet, a u njima radi potreban broj ljekara, stomatologa i pratećeg medicinskog osoblja. Pored osnovnih usluga iz oblasti primarne zdravstvene zaštite u Domu zdravlja se građanima pružaju i specijalističke usluge najeminentnijih stručnjaka iz oblasti kardiologije, hepatologije, gastroenterologije, endokrinologije i urologije.

Socijalna zaštita građanima opštine Milići se obezbjeđuje kroz primjenu Zakona o socijalnoj zaštiti, Zakona o dječijoj zaštiti, Porodičnog zakona, Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, kao i nekih drugih zakonskih i podzakonskih akata. Primjenjujući odredbe navedenih zakona građanima se obezbjeđuje novčana pomoć, dodatak na njegu i pomoć drugog lica, pomoć za osposobljavanje za rad djece i omladine, smještaj u ustanove socijalne zaštite itd.

Pored zdravstvene i socijalne zaštite stanovništva opštine, značajna pažnja se posvećuje zaštiti životinja i bilja preko veterinarskih stanica i poljoprivrednih apoteka.

Zdravstvena i socijalna zaštita će biti jedan od veoma važnih faktora u budućem razvoju turizma na području opštine.

- Kultura i sport kao faktor razvoja turizma na području opštine Milići su organizovani kroz rad KUD „Branko Radičević“, SPKD-a „Prosvjeta“, Omladinskog savjeta, Narodne biblioteke, kroz razne sekcije i komisije iz oblasti kulture i kroz rad Sportskog društva. Objekti u kojima se organizuju i održavaju kulturno sportske aktivnosti (Dom rudara, Muzej rudarstva, Narodna biblioteka, Ljetna pozornica, Park velikana, Omladinski savjet, fudbalski tereni, otvoreni tereni za male sportove, tenis igrališta, Sportska dvorana i fiskulturne sale i mali tereni u osnovnim školama) su izgrađeni i opremljeni prema najsavremenijim standardima i kao takvi pored svoje namjene velika su dopuna turističkoj ponudi.

Kulturnu baštinu opštine Milići čine i srednjovjekovni Jerinin grad, brojne nekropole stećaka, čija starost datira iz dvanaestog vijeka, a koji govore o životu na ovim prostorima iz tog vremena, vjerski objekti – 5 pravoslavnih crkava i 4 džamije, te pravoslavna i muslimanska groblja.

- Saobraćaj i komunalna infrastruktura

Povoljan geografski položaj opštine Milići omogućava joj dobru povezanost sa ostalim opštinama u orkuženju, sa većim privredno-političkim centrima u RS i BiH, kao i sa susjednom nam državom Srbijom. Kroz područje opštine prolazi magistralni put M-19 Sarajevo – Beograd, regionalni put Milići – Srebrenica preko Zelenog Jadra, a sa ove dvije komunikacije odvajaju se lokalni putevi koji povezuju sva sela i zaseoke na opštini, kojima se u zadnje vrijeme poklanja sve veća pažnja u pogledu modernizacije - asvaltiranja. Područje opštine Milići je pokriveno mrežom puteva navedenih kategorija sa cca 300 km.

Stanovnicima urbanih dijelova opštine, kao i svakom selu i zaseoku, obezbjeđeno je uredno snabdijevanje vodom za piće.

Kanalizaciona mreža je urađena u gotovo svim urbanim dijelovima opštine i pokrivena oko 80% ukupnog prostora na kome je neophodna kanalizacija. Prečišćavanje otpadnih i fekalnih voda nije riješeno, ali se radi na projektu koji će ovu oblast podići na znatno viši nivo od sadašnjeg.

Čvrsti otpad se uredno odvozi iz svih urabanih dijelova opštine na privremene deponije, a trajno rješenje ovog problema je izgradnja regionalne deponije čije su aktivnosti već poodavno u toku.

Područje opštine Milići je 100% elektrificirano i stanovništvo se uredno snabdijeva električnom energijom.

Telekomunikacioni sistem i PTT na području opštine dosta dobro funkcionišu. U Milićima, Derventi i N.Kasabi instalirane su telfonske centrale adekvatnog kapaciteta. Ova mjesta su povezana optičkim kablom sa centralom u Zvorniku, a u njima su izgrađene i pošte preko kojih se obavlja poštanski saobraćaj.

Saobraćajna i komunalna infrastruktura veoma su značajan faktor u funkciji razvoja turizma, kao i privrede u cjelini.

- Geografski, prirodni i drugi potencijali kao faktor razvoja selektivnih oblika turizma

Opština Milići se nalazi između 44° 00' 55" ; 44° 18' 59" S.G.Š. ; 18° 58' 30" i 19° 12' 20" I.G.D. Najjužnija tačka se nalazi na području naseljenog mjesta Đile (jugozapadno od vrha Paležić), dok je najsjevernija tačka locirana u meandru rijeke Drinjače na području naseljenog mjesta Raševo. Najzapadnija tačka je u predjelu G.Zalukovika kod minielektrane, a najistočnija tačka je na području mjesta Gunjaci.

Reljef opštine Milići karakteriše više fizičko-geografskih cjelina: doline rijeka Zeleni i Studeni Jadar, Jadar i dolina rijeke Drinjače, u kojoj najniža tačka istočno od naseljenog mjesta Raševo iznosi 165 m; planina Udrč sa visokim i srednje visokim terenima, te planinski masiv Javor sa najvišim vrhom Mehovac od 1490 m.

Prosječna nadmorska visina područja opštine Milići je 625 m, a oko 60% površine opštine ima visinu do 600 m. Oko 59% područja opštine čine umjereno strmi (37,43% sa nagibom od 15-25°) i strmi tereni (21,57% sa nagibom preko 25°), dok ostalih 41% čine tereni sa blagim nagibom do 15° i nalaze se u dolinama rijeka, a čija je namjena poljoprivreda i urbanizacija.

Geografski položaj i reljef opredjeljuju korištenje prostora i jedna su od determinirajućih pretpostavki pri izboru strateške orijentacije u turizmu, ali i u drugim privrednim aktivnostima.

- K l i m a

Klima opštine Milići je umjereno kontinentalna, sa oštrim zimama i toplim ljetima, koju znatno modifikuje morfologija terena i drugi lokalni faktori.

Sa povećanjem nadmorske visine na krajnjem jugozapadu opštine u širem području planine Javor (potez Đipa-Petrovačka greda), umjereno kontinentalna klima prelazi u planinsku, sa svježim ljetima i veoma hladnim zimama i sa obilnim sniježnim padavinama.

Prosječna godišnja temperatura vazduha u dolinskom dijelu opštine i naseljenom mjestu Milići je oko 10° C, dok je u planinskom predjelu i najvišim dijelovima iznad 1000 m nadmorske visine oko 6° C. Srednja mjesečna temperatura je najniža u januaru mjesecu i iznosi 0,6° C, dok je srednja mjesečna temperatura najviša u julu mjesecu i iznosi 18,3° C.

Na području opštine Milići se u toku godine u prosjeku izlučuje oko 1000 ml vodenog taloga, dok se u južnom planinskom području, na krajnjem istoku i sjeverozapadu opštine u toku godine izluči od 1000-1200 ml vodenog taloga. Najveće srednje mjesečne padavine su u aprilu 102 ml, maju 109 ml i junu 130

ml, dok su najmanje mjesečne padavine u februaru 79 ml, martu 62 ml i decembru 69 ml vodenog taloga po m².

Sniježni pokrivač se prosječno zadržava oko 60 dana u toku godine, a na mjesečnom nivou najviše sniježnih padavina je u januaru 21 dan i februaru 18 dana.

U toku godine u dolinskom dijelu opštine preovlađuju sjeverni, sjeverozapadni i zapadni vjetrovi, a najveću srednju brzinu imaju vjetrovi iz južnih pravaca.

Prosječna godišnja vlažnost vazduha iznosi 77,7%, pa se na osnovu ovih podataka može reći da je vazduh na području opštine Milići umjereno vlažan. Magla se pojavljuje najviše tokom jesenjih i zimskih mjeseci i prosječno godišnje iznosi oko 30 dana.

- Flora i fauna

Flora i fauna predstavljaju izuzetan potencijal za sveukupni privredni razvoj, a posebno za razvoj lovnog i ribolovnog turizma.

Područje opštine Milići je sa 62% pokriveno šumom, prije svega bjelogoričnom, a najzastupljenija je bukva, javor, jasen, grab, hrast, breza, lipa, divlja trešnja i kruška.

Od crnogorične šume najzastupljenija je jela, smrča, bijeli i crni bor, smreka i kleka. U rejonu Štedrića nalazi se sjemenska sastojina Pančičeve omorike na površini od 5 ha, što je jedinstven slučaj u RS.

Šume opštine Milići su bogate raznim vrstama šumskog voća, od kojih su najpoznatije kupina, šumska jagoda, borovnica, glog, drenjak, šipurak, zova i lijeska. Pored voća u šumama su prisutne mnoge vrste jestivih gljiva, od kojih su najzastupljenije vrganj, bukovača, lisičarka, sunčanica, rujnica, reduša i dr.

Na površinama livada i pašnjaka prisutne su velike količine ljekobilja, koje se još uvijek ne koriste u dovoljnoj mjeri. Najzastupljenije vrste ljekobilja su: srijemoš, maslačak, kamilica, kantarion, bokvica, majčina dušica, nana, jagorčevina, kopriva, hajdučka trava i dr.

Područje opštine Milići veoma je bogato životinjskim svijetom, koji je tipičan za ovaj region i kao takav čini dobru osnovu za razvoj lovnog i ribolovnog turizma.

Najzastupljenije vrste divljači u šumama opštine su: divlja svinja, srna, vuk, lisica, zec, kuna, divlja mačka, vjeverica, te rijetke i zaštićene vrste divokoza i medvjeda.

Rijeke i potoci su bogate raznim vrstama ribe: potočna pastrmka, lipljen, klen, škobalj, mladica i dr.

U šumama, pored nabrojane divljači, nalazi se i veliki broj ptica od kojih su najkarakterističnije jastreb mišar, jastreb kokošar, kobac, sova, sjenica, vrabac, kos, razne vrste golubova, divlje patke i druge vrste ptica.

Pored lovne divljači, riba i ptica, na ovom prostoru nalaze se i određene vrste štetočina i gmizavaca (miš, štakor, zmije), kao i različite vrste insekata.

- **Kulturno-istorijska dobra** predstavljaju svjedočanstva egzistiranja čovjeka i njegovih civilizacija u određenom vremenu i prostoru i veoma su važan dio ukupnog čovjekovog nasleđa.

U okviru kulturno-istorijskih dobara razlikuju se graditeljsko nasleđe, spomenici kulture i arheološka dobra.

Odlukama o prostornom uređenju i drugim pravnim aktima iz osamdesetih godina identifikovano je graditeljsko nasleđe opštine Milići. Riječ je o sledećim objektima:

- Stari grad – Zidina u Zagrađu – Jerinin grad
- Stari grad utvrđenje u Gornjem Zalukoviku
- Pravoslavna crkva sv. Nikole u Milićima

- Pravoslavna crkva sv. Joakim i Ana u Vukšić Polju
- Musapašina džamija u Novoj Kasabi
- Stari Turski han u Novoj Kasabi
- Staro pravoslavno groblje u Milićima
- Užički grobovi na Vranom kamenu
- Spomen česma palim borcima u Derventi

U ovom trenutku neki od ovih objekata više ne postoje – stari Turski han u Novoj Kasabi, dok se neki objekti saniraju – pravoslavne crkve, a Musa-pašina džamija je u potpunosti rekonstruisana i stavljena pod zaštitu. Ostali objekti nisu sanirani i zaštitarski tretirani, te su u lošem stanju.

U registru spomenika kulture BiH na području opštine Milići evidentirani su sledeći spomenici kulture:

- Musa-pašina džamija u Novoj Kasabi
- Muslimansko groblje u Novoj Kasabi,
- Srpsko-pravoslavno groblje u Milićima

Na području opštine Milići pronađena je velika količina arheološkog materijala iz dobra praistorije, rimskog doba i iz srednjeg vijeka.

Arheološka dobra kroz istoriju su evidentirana po arheološkim lokalitetima i na području opštine Milići se nalaze:

- Kik, Nova Kasaba – Praistorijska ostava. Nalaz bronzanih predmeta i sačuvani fragmenti keramičke posude u kojoj je ostava ležala - starija faza kasnog bronzanog doba.
- Rupovo Brdo, Velika gradina – ostaci praistorijskog utvrđenja iz bronzanog ili gvozdеноg doba.
- Sač, Dubnica – praistorijska humka i srednjovjekovni grobovi iz Rimskog doba. Na području Zaklopače otkrivena je Kasnoantička bazilika – kraj 5. i početak 6. vijeka.

Probnim iskopavanjem koje je izvršeno 1971. godine otkriveni su ostaci temelja oltarne pregrade, pod od glaćanog maltera i ostaci fresko maltera sa crveno bojenim ornamentima u obliku malih krstova.

Na području Nove Kasabe pronađeni su ostaci rimske zgrade i stele sa primjercima građevinskog materijala – opeka i reljefnim prikazom žene i muža na nadgrobnoj ploči. Rimsko doba 1 – 4 vijek.

Iz doba srednjeg vijeka na arheološkim lokalitetima opštine dominiraju nekropole stećaka raznih oblika (u obliku sanduka, sarkofaga, ploča i stela).

Na prostoru opštine Milići postoji još nekoliko arheoloških lokaliteta koji nisu evidentirani, a među njima treba izdvojiti nekropolu sa humkama (tumulusi) u Vukšićima, ostatke Srebrne ceste – „Via Argentaria“ u Zagrađu (rimsko doba) za koju se često upotrebljava narodni naziv „Jerinina kaldrma“ i Crkvina u Vukšićima (srednji vijek).

Arheološki lokaliteti i graditeljsko nasleđe su dosta ravnomjerno raspoređeni po području opštine.

- Kulturno nasleđe i današnji kapaciteti kao osnova za razvoj turizma

Milići su područje na kome su se kroz istoriju smjenjivale i ukrštale različite kulture, koje su za sobom ostavljale različite tragove, kako u materijalnom, tako i u duhovnom smislu. Sve ove kulturološke vrijednosti nisu adekvatno zaštićene i čuvane, tako da su kroz istoriju gubile vrijednost, ili im je ona znatno umanjena.

U novije vrijeme kulturi se poklanja znatno veća pažnja, ali još uvijek nedovoljna i aktivnosti se usmjeravaju na njegovanje tradicionalnih igara i pjesama karakterističnih za ovaj region kroz rad KUD-a „Branko Radičević“ koje je osnovano 1948. godine pod imenom „Dejan Vučković“, SPKD-a „Prosvjeta“, te kroz rad raznih sekcija iz oblasti kulture. Razvoju kulture na području opštine Milići u zadnje vrijeme značajan doprinos daju proslavljeni slikar Radovan Mirazović, te još nekoliko mladih likovnih umjetnika, kao i nekoliko još neafirmisanih pisaca koji su u svojim djelima pokušali prikazati život na ovim prostorima kroz jedan dio istorije.

Jačanju kulture znatno doprinosi i Narodna biblioteka koja raspolaže sa preko 23.000 naslova iz svih oblasti.

Muzejska postavka rudarstva i Park velikana postavljen u sklopu kulturno-ugostiteljskih objekata kompanije "Boksit" a.d. Milići, što ujedno i upotpunjuje turističku ponudu opštine.

- Vjerski objekti

Vjerski objekti su takođe značajan turistički potencijal opštine. Na području opštine Milići postoji 5 pravoslavnih crkava (Koprivno, Derventa, Milići, Vukšić Polje i Nova Kasaba) i 4 džamije (Zaklopača, Nova Kasaba, Rovaši i Skugrići).

Pravoslavna crkva u Milićima je podignuta 1871. godine u vizantijskom stilu, na temeljima stare crkve brvnare, a posvećena je Svetom Ocu Nikoli. Danas je ovaj pravoslavni hram u fazi potpune rekonstrukcije i adaptacije, a završetak istog se očekuje do kraja 2013. godine.

Pravoslavna crkva u Koprivnu je podignuta 1896. godine na starom crkvišu i posvećena je apostolima Petru i Pavlu.

U Vukšić Polju se nalazi crkva – kapela, zadužbina Neđe Cvetkovića podignuta 1939. godine i posvećena je sv. Joakimu i Ani. Ostale dvije crkve na području opštine (u Derventi posvećena sv. Bogorodici i u Novoj Kasabi posvećena sv. Iliji Proroku) su novijeg datuma i izgrađene su pred kraj 20. vijeka.

Musa-pašina džamija u Novoj Kasabi je izgrađena 1643. godine. Izgradnja ove džamije vezuje se za ime velikog vezira i budimskog namjesnika Musa-paše. Rješenjem Zavoda za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa Musa-pašina džamija je 1951. godine stavljena pod zaštitu države. U toku rata je bila porušena, a 2010. godine je obnovljena u autentičnom obliku, kada je i otvorena.

Bijela džamija u Pomolu izgrađena je 1714. godine, porušena u toku rata, a obnovljena je 2007/08. godine.

Ostale džamije (u Rovašima izgrađena 1981. godine, u Skugrićima 1988. godine i u Zaklopači mekteb izgrađen 1988. godine) su takođe u toku rata porušene, a njihova obnova je izvršena u prvoj deceniji 21. vijeka.

- Sportsko-rekreacioni objekti

Opština Milići raspolaže značajnim sportskim objektima, koji sa sportskim i ugostiteljskim objektima kompanije "Boksit" a.d. i lovačkog društva „Komić“ Milići upotpunuju – kompletiraju turističku ponudu opštine.

Od sportskih objekata koji su na raspolaganju svim sportistima opštine, sportistima i sportskim ekipama iz okruženja u cilju priprema, svim građanima za masovnu rekreaciju, izdvajamo fudbalske terene (Milići, Derventa i N. Kasaba), terene za male sportove na otvorenom prostoru, sportsku dvoranu, objekte kompanije „Boksit“ a.d. (tenis igrališta, otvorene bazene i fitness centar), te lovne objekte lovačkog društva „Komić“ Milići (loviše, visoke čeke, hranilišta za divljač i lovačka kuća).

- Manifestacije

„Avgustovski dani kulture i sporta“ su manifestacija koja se već duži vremenski period održava u Milićima u toku mjeseca avgusta i s pravom se može reći da je postala tradicionalna. U sklopu ove manifestacije u navedenom terminu održavaju se takmičenja iz skoro svih sportova koji se igraju na malim sportskim terenima, održava se KUP takmičenje ribolovaca, revijalni pionirski turnir u malom fudbalu, takmičenje mladih biciklista, odbojka na pijesku, šahovski turnir i dr.

Već po tradiciji, 6. avgusta, redovno se igra revijalna fudbalska utakmica između lokalnog fudbalskog kluba i poznatih fudbalskih ekipa iz okruženja i iz Srbije. U terminu ove manifestacije održavaju se i sportska takmičenja u više disciplina na terenima za male sportove pod nazivom „Drvenijada“ u kojoj učestvuju zaposleni iz drvoprerađivačkih kapaciteta opštine i šumarstva.

Pored sportskih aktivnosti, ovom manifestacijom su obuhvaćena razna kulturna dešavanja, kao koncerti zabavne i narodne muzike, izložbe likovnih ostvarenja lokalnih umjetnika i amaterske fotografije, književne večeri i večerice aforizama, smotra kulturno-umjetničkih društava, te razna druženja koja podsjećaju na istorijska dešavanja u ovom kraju. Sve ove aktivnosti upotpunjuje narodno veselje organizovano na prostoru Sportskog centra.

- Industrijsko-privredno nasleđe u funkciji turizma

Razvoj opštine Milići se temelji na razvoju kompanije "Boksit" a.d. Milići, razvoju drvoprerađivačkih kapaciteta i dijelom na proizvodnji hrane i razvoju uslužnih djelatnosti. Turizam kao perspektivna grana privrednog razvoja mora u što skorije vrijeme zauzeti adekvatno mjesto u sveukupnom privrednom razvoju opštine, pa i šire. U konceptu razvoja turizma opštine, pored navedenih faktora, značajno mjesto moraju zauzeti industrijsko-privredni objekti, razni eksponati koji su ostali nakon eksploatacije prirodnih resursa, uzorci korištenih resursa, alati i oprema, te razna priznanja.

U Muzeju rudarstva koji je otvoren povodom proslave pedesetogodišnjice postojanja kompanije "Boksit" a.d. Milići, izložene su mnoge vrijednosti koje se vezuju za osnivanje i rad ove Kompanije. Muzejska postavka je izložena u tri dijela.

U zatvorenom prostoru Doma rudara nalaze se desetine uzoraka mineralnih sirovina, grafički prikazi rudnih lokaliteta, podaci o proizvodnji, te razna sredstva, pomagala i priznanja. Mnoga važna dokumenta za nastanak i razvoj rudarske proizvodnje su izložena u Muzeju, dok se mnogo drugih značajnih dokumenata može pogledati putem video arhive.

Na otvorenom prostoru, neposredno uz Dom rudara, izložena je replika zaprežnih kola, koja su korištena za izvoz rude, a na parkovskoj površini ugostiteljskog kompleksa Kompanije, izložene su savremene i visokoproduktivne utovarno-transportne mašine.

U okviru muzejskog kompleksa izgrađen je i „Rajkov toranj“ koji simbolizuje snagu i viziju razvoja „Boksita“, a dar je proslavi jubileja – 50 godina postojanja Kompanije.

Pored navedenih muzejskih vrijednosti, pomenućemo i neke druge prirodne vrijednosti, koje svojom posebnosti spadaju u red atraktivnih turističkih potencijala:

Pančićeva omorika u rejonu Tisovljak jedinstvena je u BiH, zdrava i ekološki čista sredina pogodna za razvoj raznih oblika turizma i proizvodnju zdrave hrane, bogato lovište, a u zoni planine Udrč su konstatovane subtermalne vode koje će u naredenom periodu biti detaljno istražene sa ciljem utvrđivanja postojanja termalnih voda i mogućnosti njihovog korištenja.

Ležišta na kojima je završena eksploatacija rude boksita, koja su rekultivisana, kao i ona na kojima nije, poslužiće kao turistička atrakcija i naći će svoje mjesto u turističkoj ponudi kompanije „Boksit“ a.d., a i opštine Milići.

- Povezanost sa turističkom ponudom okolnih opština

Opštine koje se nalaze u okolini Milića posjeduju veoma atraktivne turističke resurse, koji bi zajedno sa turističkim resursima i atrakcijama opštine Milići mogli biti jedna vrlo ozbiljna turistička ponuda kako za domaće, tako i za strane goste.

Za ljubitelje zimskih sportova, nedaleko od Milića, na području opštine Vlasenica nalazi se ski-centar „Igriste“ koji posjeduje 3 staze za skijanje, ski liftove, te adekvatnu skijašku opremu.

Na području opštine Šekovići nalaze se srednjovjekovni spomenici duhovnog i kulturnog života srpskog naroda: Manastir Lovnica 30 km od Milića, po predanju ovaj manastir je zadužbina kralja Dragutina iz vremena (1284-1321), manastir Paprača udaljen 40 km od Milića, jedan od najstarijih manastira u BiH, potiče iz XIII vijeka, a na području opštine Srebrenica nalazi se manastir Sase udaljen 30 km od Milića, koji takođe potiče iz XIII vijeka, a zadužbina je Uroša Nemanjića.

Pored ovih atraktivnih turističkih destinacija i objekata, vrijedno je napomenuti još neke koji bi mogli biti od posebnog značaja za zajedničku turističku ponudu regiona. Nacionalni park kanjon Drine i Sušice, zaštićeni pejzaž Zvorničko jezero – Drinjača – Jadar, Guber banja u Srebrenici i drugi.

- Ugostiteljski i smještajni kapaciteti

Trenutna turistička ponuda u opštini Milići svodi se isključivo na ugostiteljsko-turističku ponudu kompanije "Boksit" a.d. Milići i na ugostiteljske usluge nekoliko kafana, kafe barova i drugih ugostiteljskih objekata.

Ponudu kompanije "Boksit" a.d. čine ugostiteljsko-smještajni kapaciteti, sportsko-rekreativni sadržaji, muzejska postavka rudarstva, Park velikana, Centar za edukaciju, mogućnost organizovanja lova i ribolova, kao i kratkih izleta do kulturno-istorijskih spomenika susjednih nam opština i atraktivnih kapaciteta privrednih subjekata – posjeta površinskim kopovima Rudnika boksita.

Ugostiteljsko-smještajni kapaciteti kompanije "Boksit" a.d. sastoje se iz 3 sale sa 150 mjesta, terase u tri nivoa sa 300 mjesta koji se nalaze u objektu „Motel“ Milići, dva kafe bara od 30 mjesta u prizemlju objekta Doma rudara, 30 mjesta u kafeu i 40 mjesta na terasi objekta „Rajkov toranj“.

U objektu Motela nalazi se 40 kreveta raspoređenih u 6 trokrevetnih apartmana, 10 dvokrevetnih i 2 jednokrevetne sobe, koje su najsavremenije opremljene i kategorisane prvom kategorijom sa 3 zvjezdice.

Pored ugostiteljskih kapaciteta kompanije "Boksit" a.d. Milići u turističkoj ponudi opštine, nalaze se i 6 kafana kapaciteta od 20-50 mjesta, 9 kafe barova kapaciteta od 20-50 mjesta, jedna diskoteka kapaciteta cca 300 mjesta i još nekoliko drugih objekata tipa ekspres restorana, grilova i ćevabdžinica.

4. STRATEŠKO FOKUSIRANJE

4.1. SWOT ANALIZA TURIZMA OPŠTINE

SWOT analiza je metoda prepoznavanja i utvrđivanja ključnih faktora razvojnih mogućnosti i ograničenja, te osnova za stvaranje vizije i definisanja smjernica razvoja.

Zadatak SWOT analize je da iz prethodne analize postojećeg stanja prepozna mogućnosti budućeg razvoja i izdvoji faktore koji predstavljaju razvojne SNAGE, odnosno SLABOSTI, te na osnovu stanja u okruženju ukaže na razvojne MOGUĆNOSTI, odnosno PRIJETNJE koje ugrožavaju ili onemogućavaju razvoj.

Snage i mogućnosti predstavljaju pozitivne, dok slabosti i prijetnje predstavljaju negativne faktore ekonomskog razvoja – u ovom slučaju turizma.

Koristeći SWOT analizu u strateškom planiranju, odnosno identifikujući interne i eksterne faktore koji utiču na razvoj turizma opštine nastojaćemo što bolje da:

- Iskoristimo naše snage
- Realizujemo mogućnosti
- Smanjimo uticaj prijetnji
- Eliminiramo slabosti

S N A G E	S L A B O S T I
<ul style="list-style-type: none">- Povoljan geografski položaj- Značajni prirodni resursi- Dobar turistički potencijal- Ekološki zdrava sredina- Raznolikost flore i faune- Značajne kulturno-istorijske vrijednosti- Dobra kulturno-sportska ponuda- Dobra infrastruktura- Relativna blizina većih turističkih centara- Tradicija sportsko-kulturnih manifestacija- Gostoprimstvo domaćina- Podrška razvoju turizma od strane Opštinskih vlasti- Postojanje Strategije razvoja opštine 2011-2015. godine	<ul style="list-style-type: none">- Nedostatak tradicije u turizmu kao privrednoj grani- Nedovoljno iskorišteni turistički potencijali- Nedostatak finansijskih sredstava za razvoj turizma- Nedovoljni ugostiteljsko-turistički kapaciteti- Nepostojanje turističkih organizacija – agencija- Nedovoljan marketing i promocija turističkih potencijala- Nedostatak preduzetničke inicijative- Nedovoljno izgrađena turistička infrastruktura- Nedovoljan broj profesionalnih kadrova u turizmu- Neadekvatna turistička signalizacija- Nizak nivo ekološke svijesti
M O G U Ć N O S T I	P R I J E T N J E
<ul style="list-style-type: none">- Aktiviranje postojećih turističkih resursa- Razvoj selektivnih oblika turizma-Definisanje turističkih proizvoda - brendiranje-Regionalno udruživanje, povezivanje i saradnja turističkih subjekata- Partnerstvo javnog i privatnog sektora- Izgradnja poslovnih zona- Proizvodnja zdrave hrane- Promocija turističkih potencijala i kapaciteta	<ul style="list-style-type: none">- Politička i ekonomska nestabilnost regiona- Prisutnost ekonomske krize- Nedostatak finansijskih sredstava za razvoj turizma- Nepovoljna sredstva banaka i MKO za razvoj turizma- Sezonski karakter turizma- Turistička konkurencija- Neadekvatan nivo obrazovanosti stanovništva za turizam- Minirana područja

5. STRATEŠKO PLANIRANJE

MISIJA, VIZIJA I CILJEVI RAZVOJA TURIZMA OPŠTINE MILIĆI

5.1. MISIJA

Misija se definiše kao svrha turističke destinacije i njom se smatra sve ono što se želi postići u razvoju turizma. Ona bi se mogla definisati i kao globalni okvir u razvoju turizma u kom se postižu ciljevi dugoročnog razvoja.

Misija razvoja turizma opštine Milići mora biti usklađena s internim potencijalima i mora predvidjeti sve promjene u okruženju, mora se bitno razlikovati od konkurencije i moraju se uvažavati stavovi i mišljenja svih učesnika u organizovanju turističkih aktivnosti i stvaranju atraktivnog turističkog proizvoda.

Misija razvoja turizma opštine Milići sastoji se u:

- Izgradnji, unapređenju i razvoju turističke infrastrukture i stvaranju pretpostavki za razvoj selektivnih oblika turizma za koje postoje uslovi i resursi;
- Pružanju ukupnog zadovoljstva turistima kroz kvalitet i kvantitet ponuđenih turističkih i drugih usluga;
- Zapošljavanju novih radnika, kadrovskom jačanju i permanentnoj edukaciji zaposlenih u ovom sektoru.
- Stvaranju uslova za povećanje životnog standarda građana opštine.

5.2. VIZIJA

Vizija turizma opštine Milići je zamišljena slika ove turističke destinacije u budućnosti – tj. za navedenih 10 godina. Vizija predstavlja podlogu za saradnju pojedinaca i grupa, privrednih subjekata i lokalnih vlasti, radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva i postizanja bržeg i efikasnijeg privrednog razvoja.

„Opština Milići će 2021. godine biti prepoznatljiva turistička destinacija u regionu sa izgrađenom turističkom infrastrukturom i mogućnostima za razvoj različitih oblika turizma, destinacija koja će pružiti visok nivo usluga za sve posjetioce, poslovne skupove, razne manifestacije i koja će predstaviti svoje prirodne ljepote, sva prirodna bogatstva, kulturno-istorijske i druge vrijednosti i koja će spremna ući na turističko tržište.

5.3. STRATEŠKI CILJEVI

Na osnovu analize postojećeg stanja, SWOT analize, definisane misije i vizije u razvoju turizma opštine Milići, ovom Strategijom su definisani sledeći strateški ciljevi:

1. Izgradnja turističke infrastrukture;
2. Razvoj selektivnih oblika turizma;
3. Razvoj MSP i preduzetništva u turizmu.

STRATEŠKI CILJ BR 1: Izgradnja turističke infrastrukture

Izgrađena infrastruktura je jedan od ključnih faktora razvoja lokalne zajednice. Stepen izgrađenosti infrastrukturnih kapaciteta direktno utiče na obim i intenzitet korištenja prirodnih resursa i privrednih kapaciteta.

Geostrateški položaj opštine, relativno dobra saobraćajna infrastruktura, značajni privredni potencijali, blizina većih privrednih i administrativnih centara BiH – RS i Srbije, idu u prilog intenzivnijem razvoju turizma i njegovom povezivanju sa turističkim kapacitetima i subjektima u okruženju, pa i šire.

Na kvalitet turističkog proizvoda i usluga svakako utiče stepen izgrađenosti turističke i druge infrastrukture.

Na osnovu opšte procjene stanja infrastrukture u opštini Milići može se izvesti zaključak da je u relativno dobrom stanju, ali da su neophodna dodatna ulaganja za unapređenje postojeće i izgradnju nove infrastrukture, koja će dati određene rezultate u razvoju turizma u nekom budućem vremenu.

Prostorno-planskom dokumentacijom opštine definiše se namjena i funkcija prostora i ona treba da bude usklađena sa osnovnim postavkama Prostornog plana Republike Srpske. Ovom dokumentacijom moraju se rezervisati atraktivne lokacije za izgradnju turističkih i sportsko-rekreativnih kapaciteta koji će upotpuniti turističku ponudu i tako dati određeni ton privrednom razvoju opštine.

U zavisnosti od same realizacije Strateških dokumenata opštine i izrade planske dokumentacije, zavisice dalje planiranje i izrada investiciono-tehničke dokumentacije za uspostavljanje turističke infrastrukture u rezervisanim lokacijama. Za pojedine lokalitete za koje postoji planska osnova, ili su u nekom obliku infrastrukturno opremljeni, neophodno je predvidjeti izradu studije opravdanosti i isplativosti u cilju kreiranja turističkih sadržaja komercijalnog karaktera.

- OPERATIVNI CILJEVI STRATEŠKOG CILJA BR. 1

1. Do kraja 2021. godine potpuno definisan turistički prostor i izrađena planska i projektna dokumentacija za razvoj turizma.
2. Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infrastruktura na turističkim destinacijama.
3. Do kraja 2021. godine unapređena turistička ponuda.

- OPIS OPERATIVNIH CILJEVA

1. Do kraja 2015. godine potpuno definisan turistički prostor i izrađena planska i projektna dokumentacija za razvoj turizma.

Prostornim planom opštine Milići koji je rađen za period 2011-2031. godina definisan je turistički potencijal i turistički prostor koji po svojim prirodnim ljepotama kulturno-istorijskim vrijednostima, bogatoj flori i fauni predstavlja dobru osnovu za razvoj turizma.

Definisane su dvije zone posebnih turističkih predispozicija, sa mogućnošću razvoja svih oblika turizma.

U zavisnosti od same izrade prostorno-planske dokumentacije, zavisice i dalje planiranje i izrada investiciono-tehničke dokumentacije za izgradnju turističke infrastrukture u rezervisanim područjima za razvoj turizma. Za pojedine lokalitete za koje postoji planska osnova, ili je u nekom obliku izgrađena infrastruktura, potrebno je pristupiti izradi studije opravdanosti i isplativosti u cilju nadogradnje ili rekonstrukcije turističko-sportskih sadržaja koji će kompletirati turističku ponudu opštine.

- Projekti operativnog cilja br. 1

- Izrada detaljnih regulacionih planova za pojedina turistička područja (zona planine Javor i zona rijeka Drinjača i Jadar);
- Izrada studije izvodljivosti za odabrane turističke destinacije;
- Izrada projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju infrastrukturnih objekata (prema planu izgradnje infrastrukturnih objekata).

2. Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infrastruktura na turističkim destinacijama

Realizacijom ovog operativnog cilja, tj. izgradnjom turističke infrastrukture na odabranim turističkim destinacijama, stvorit će se optimalni uslovi za razvoj selektivnih oblika turizma, kao i preduzetništva u ovoj oblasti. Na definisanim turističkim područjima – zona planine Javor i zona rijeka Drinjača i Jadar, koja predstavljaju turistički potencijal opštine Milići, potrebno je uz uključanje svih zainteresovanih subjekata za razvoj turizma (domaći, eventualni strani investitori, zajednička ulaganja javno-privatnog partnerstva, zainteresovana fizička lica i drugi), napraviti precizan plan ulaganja u infrastrukturu koja će obezbjediti nesmetan pristup turističkim destinacijama.

U tom smislu neophodno je izvršiti asvaltiranje pristupnih puteva na odabranim turističkim destinacijama, poboljšati dostupnost drugim turističkim destinacijama kroz održavanje postojećih makadamskih puteva, izgraditi manje mostove, turističku signalizaciju i označiti ključne objekte kulturno-istorijskog nasleđa, urediti planirana izletišta, obale rijeka, izgraditi pješačke i trim staze, parking prostore, sportsko-rekreativne objekte, zdravstvene i druge infrastrukturne objekte.

- Projekti operativnog cilja br. 2

- Asvaltiranje puta Zaklopača – Gornji Zalukovik – Zagrađe;
- Asvaltiranje puta Žutica – Rupovo Brdo;
- Asvaltiranje puta Kušlat – Gornje i Donje Raševo;
- Održavanje makadamskih puteva u funkciji turizma;
- Izgradnja i sanacija mostova za Gornji Zalukovik i Rupovo Brdo;
- Izgradnja turističke signalizacije;
- Uređenje izletišta u Kušlatu i Zaklopači;
- Uređenje obale Zeleni i Studeni Jadar u gradskom dijelu Milića;
- Izgradnja pješačkih staza uz obale rijeka Zeleni i Studeni Jadar u gradskom dijelu Milića;
- Izgradnja trim staze u Goločevini i za Bijelo Polje;
- Izgradnja parking prostora u gradskom dijelu Milića;
- Izgradnja terena za male sportove u turističkim destinacijama.

3. Do kraja 2021. godine unapređena turistička ponuda

Ovim operativnim ciljem treba obezbjediti sve potrebne uslove kako bi se unapredila turistička ponuda opštine. Potrebno je povećati smještajne i ugostiteljske kapacitete, izgraditi adekvatnu turističku infrastrukturu, poboljšati uslužne aktivnosti i tako povećati broj turista na turističkim destinacijama opštine, povećati broj noćenja u ugostiteljskim objektima i povećati potrebnim što bi turizam opštine podiglo na viši nivo i učinilo ga održivim.

Pored navedenih aktivnosti koje su u ovom trenutku ključne za unapređenje turističke ponude opštine, neophodno je i značajnu pažnju posvetiti kadrovskom jačanju sektora turizma, permanentnoj edukaciji postojećih, kao i novih kadrova, marketinškoj i promotivnoj aktivnosti turizma

STRATEŠKI CILJ BR. 1

IZGRADNJA TURISTIČKE INFRASTRUKTURE

Operativni cilj 1.

Do kraja 2021. godine potpuno definisan turistički prostor, izrađena planska i projektna dokumentacija za razvoj turizma

Operativni cilj 2.

Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infra struktura na turističkim destinacijama

Operativni cilj 3.

Do kraja 2021. godine unapređena turistička ponuda

P R O J E K T I

1. 1. Izrada detaljnih regulacionih planova za pojedina turistička područja (zona planine Javor i zona rijeka Drinjača i Jadar).
- 1.2. Izrada studije izvodljivosti za odabrane turističke destinacije.
- 1.3. Izrada projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju infrastrukturnih objekata (Prema planu izgradnje infrastrukturnih objekata).

- 2.1. Asvaltiranje puta Zaklopača – Gornji Zalukovik – Zagrađe.
- 2.2. Asvaltiranje puta Žutica – Rupovo Brdo
- 2.3. Asvaltiranje puta Derventa - Koprivno
- 2.4. Asvaltiranje puta Kušlat – Gornje i Donje Raševo;
- 2.5. Održavanje makadamskih puteva u funkciji turizma;
- 2.6. Izgradnja i sanacija mostova za Gornji Zalukovik i Rupovo Brdo;
- 2.7. Izgradnja turističke signalizacije;
- 2.8. Uređenje izletiša u Kušlatu i Zaklopači;
- 2.9. Uređenje obale Zeleni i Studeni Jadar u gradskom dijelu Milića;
- 2.10. Izgradnja pješačkih staza uz obale rijeka Zeleni i Studeni Jadar u gradskom dijelu Milića;
- 2.11. Izgradnja trim staze u Goločevini i za Bijelo Polje;
- 2.12. Izgradnja parking prostora u gradskom dijelu Milića;
- 2.13. Izgradnja terena za male sportove u turističkim destinacijama.

STRATEŠKI CILJ BR. 2 Razvoj selektivnih oblika turizma

Ovim strateškim ciljem nastoji se postići razvoj selektivnih oblika turizma za koje se pokazalo da postoje potrebni resursi i objektivni uslovi, da su ekonomski opravdani i da svojim razvojem stvaraju nove vrijednosti, uz povezivanje sa drugim privrednim djelatnostima kao što su poljoprivreda, trgovina i druge djelatnosti.

Pored razvoja novih oblika u turizmu, nastojati jačati postojeće ugostiteljsko-turističke kapacitete u organizacionom, kadrovskom, infrastrukturnom i svakom drugom pogledu.

Na osnovu analize postojećeg stanja u oblasti turizma opštine Milići, turističkih resursa i SWOT analize, nameću se pravci turističke ponude, odnosno razvoj selektivnih oblika turizma:

- Sportsko-rekreativni turizamž
- Lovni i ribolovni turizam
- Kulturni turizam
- Izletnički turizam
- Tranzitni turizam
- Kongresni turizam
- Vjerski turizam
- Omladinski turizam

- Sportsko-rekreativni turizam

Sportsko-rekreativni turizam predstavljaju svi oblici uključivanja u sportske aktivnosti koje uslovljavaju pokretanje sportista i drugih turista izvan mjesta boravka i kojima je motiv turističkog kretanja sport i rekreacija.

Povoljni klimatski uslovi, nadmorska visina, čist vazduh, brojne planine, rijeke i riječice, izgrađeni sportski tereni za sve vrste sportova, otvoreni bazeni i sportska dvorana, predstavljaju idealne uslove za razvoj sportsko-rekreativnog turizma i priprema sportista na području opštine Milići.

U okviru ugostiteljsko-turističkog kompleksa kompanije "Boksit" a.d., pored kvalitetnih ugostiteljskih usluga, luksuznih smještajnih kapaciteta, nude se kvalitetni sportsko-rekreativni sadržaji, koji pružaju idealne uslove i mogućnosti kako za profesionalne pripreme sportista, tako i za ostale sportsko-rekreativne aktivnosti. U ponudi su otvoreni bazeni, savremeno opremljen fitness centar sa teretanom, solarijumom, saunom, đakuzijem, masažom, kozmetičkim uslugama, zatim stolovi za stoni tenis i teniski tereni sa tvrdom podlogom. Za ljubitelje zimskih sportova organizuje se posjeta skijalištu „Igrišta“ koje posjeduje 3 skijaške staze, ski liftove, potrebnu skijašku opremu, a udaljeno je oko 20 km od Milića.

Izgradnjom predviđenih trim i pješačkih staza, obezbjediće se dodatni uslovi i kompletirati ponuda za razvoj sportsko-rekreativnog turizma.

- Kulturni turizam

Kulturno-istorijska dobra, kulturno nasleđe i današnji kulturološki kapaciteti čine dobru osnovu i predstavljaju realne uslove za razvoj kulturnog turizma.

Kulturno-istorijska dobra predstavljaju svjedočanstva egzistiranja čovjeka i njegovih civilizacija u određenom vremenu i prostoru, a čine ga graditeljsko nasleđe, spomenici kulture i arheološka dobra.

Milići su područje na kome su se kroz istoriju smjenjivale i ukrštale različite kulture koje su za sobom ostavljale različite tragove kako u materijalnom, tako i u duhovnom smislu. Sve ove kulturne vrijednosti nisu adekvatno čuvane i zaštićene, tako da su kroz istoriju gubile vrijednost ili im je ona znatno umanjena.

U dijelu kulturne ponude opštine Milići turistima će biti ponuđen dio kulturnih vrijednosti iz ranijih perioda koje su koliko- toliko sačuvane, kao i kulturne vrijednosti i sadržaji iz novijeg doba.

turističku ponudu opštine Milići dopuniće dio kulturne ponude koji se odnosi na prezentovanje istorijskih spomenika kulture, objekata graditeljskog nasleđa, arheološkog materijala iz doba praistorije, rimskog doba i srednjeg vijeka (Jerinin grad, Srebrna cesta – Jerinina kaldrma, vjerski objekti, razni stećci i dr), te

objekti i manifestacije iz novijeg doba (Narodna biblioteka, Muzej rudarstva, Park velikana, smotra KUD-a, manifestacija „Avgustovski dani kulture i sporta“ i dr.).

- Lovni i ribolovni turizam

Lovačko udruženje „Komić“ Milići je osnovano 1994. godine i gazduje lovištem površine 24.212 ha, čija se nadmorska visina kreće od 150-1500 m. Brigu o uređenju lovišta, zaštiti i uzgoju divljači i izgradnji lovno-tehničkih objekata vodi 200 lovaca. Lovište „Komić“ Milići je nastalo izdvajanjem iz bivšeg lovišta „Birač“ Vlasenica i nalazi se u sjeveroistočnom dijelu Republike Srpske, a na području opštine Milići.

Područje lovišta spada u kategoriju brdskih lovišta, obraslo je šumom lišćarskih vrsta unutar kojih se nalaze četinarske kulture. Šume su ispresijecane njivama, livadama i pašnjacima i kao takve čine idealne uslove za uzgoj divljači, a i za razvoj lovnog turizma. Najzastupljenije vrste divljači u lovištu su: divlja svinja, srna, vuk, listica, zec, kuna, divlja mačka, vjeverica, te rijetke i zaštićene vrste divokoza i medvjeda. U lovištu, pored nabrojane divljači, nalazi se i veliki broj ptica i drugih vrsta životinja koje čine veliko bogatstvo.

Lovačko udruženje „Komić“ Milići raspolaže sa određenim brojem lovno-uzgojnih i lovno-tehničkih objekata, koji su još uvijek nedovoljni za uspješan uzgoj i zaštitu divljači.

Postojeći lovno-uzgojni objekti (hranilišta za divlje svinje i srneću divljač, solila i pojilišta), kao i lovno-tehnički objekti (lovačka kuća, lovačke kolibe, visoke i ostale čeke) su dosta dobra osnova za uspješan lov, ali nedovoljna za organizovaniji razvoj lovnog turizma. Ovom problemu će se u periodu važenja Strategije razvoja turizma posvetiti znatno veća pažnja i obezbjeđiće se određeni uslovi za razvoj ovog oblika turizma.

Sportsko ribolovno društvo „Milići“ je formirano 1985. godine i od tada gazduje ribolovnim područjem koje obuhvata rijeke Zeleni i Studeni Jadar, Štedrić, Lukavica, Dubnica, Drinjača i Bukovička rijeka. Ove rijeke su bogate raznim vrstama ribe kao što su: pastrmka, škobalj, klen, lipljan, mladica i druge i one čine dobar potencijal za bavljanje ribolovom, a i dobru osnovu za organizovanje ribolovnog turizma.

Sportsko ribolovno društvo broji oko 60 članova i oni se bave uzbojem i zaštitom ribljeg fonda, očuvanjem i zaštitom rijeka i životne sredine.

- Izletnički turizam

Izletnički turizam se zasniva na ponudi planinskih i izletničkih prostora, sportsko-rekreativnih terena, te brojnih kulturno-istorijskih dobara i privrednih kapaciteta.

Razvoj ovog oblika turizma se temelji na povećanju broja posjeta pojedinaca ili grupa koji bi dolazili u vlastitoj režiji ili po programima planinarskih, lovačkih i sportskih društava, te drugih ugostiteljsko-turističkih subjekata posjetiti određene turističke destinacije, kulturno-istorijska dobra, kao i atraktivne kapacitete privrednih subjekata – posjeta površinskim kopovima rudnika boksita. Budući da na turističkim destinacijama pogodnim za razvoj ovog oblika turizma nema izgrađenih smještajnih kapaciteta u kojima bi izletnici mogli produžiti boravak, usluge ovog tipa se nude u ugostiteljsko-turističkom kompleksu kompanije “Boksit” a.d. Milići.

Kako bi se ovaj oblik turizma značajnije unapredio i turistima pružile kvalitetnije usluge, potrebno je u nekom budućem vremenu izgraditi smještajne kapacitete tipa planinarsko-lovačkog doma ili kuće, postaviti adekvatnu turističku signalizaciju i osposobiti nekoliko turističkih vodiča koji poznaju bar jedan strani jezik, kao i sve ljepote i turističke vrijednosti našeg turističkog prostora.

- Tranzitni turizam

Tranzitni turizam podrazumijeva skup aktivnosti koje nastaju kao rezultat kretanja turista kroz određena mjesta do konačnog odredišta, pri čemu je njihovo zadržavanje ograničeno, najduže do par noćenja.

Ovaj se oblik turizma može javiti u svakom mjestu koje se nalazi duž glavnih komunikacija i koje je pristupačno uobičajenim transportnim sredstvima.

Povoljan geografski položaj opštine Milići, dobra saobraćajna povezanost sa opštinama u okruženju, sa privredno-političkim centrima u RS i BiH, kao i sa susjednom nam državom Srbijom, dobri smještajni i ugostiteljski kapaciteti, daju velike šanse za razvoj tranzitnog turizma.

Turistima u tranzitu, pored kvalitetnih smještajno-ugostiteljskih usluga, nude se i usluge opravke i servisiranja vozila, informativne i mjenjačke usluge, zdravstvene i trgovačke usluge, sportsko-rekreativni i zabavni sadržaji, usluge fitnes centra, te kratke izletničke usluge.

Ovaj oblik turizma se može organizovati tokom cijele godine i svim turistima i poslovnim ljudima u tranzitu mogu se pružiti vrlo kvalitetno sve ugostiteljsko-turističke usluge od kratkih zadržavanja za odmor i osvježanje, pa do produženog boravka od dva i više dana.

- Kongresni turizam

Kongresni turizam je specifični oblik turizma u kome motiv putovanja nije odmor, već učestvovanje pojedinaca ili grupa na skupovima koji imaju naučni, privredni, politički ili neki drugi sadržaj.

I pored toga što putovanja u okviru kongresnog turizma spadaju u domen poslovnih putovanja koja su često obavezna, ili su uslovljena radnim mjestom, projektnim zdatkom ili nekom drugom obavezom, mnogi ove putnike svrstavaju u grupu turista, a prihode ostvarene na ovaj način prihodima od turizma. Kongresni turizam se smatra jednim od unosnijih oblika turističkih kretanja.

Opština Milići raspolaže adekvatnim kapacitetima za održavanje skupova iz domena ovog oblika turizma, ali znatno manjeg obima. Potencijalnim učesnicima na skupovima kongresnog tipa (razna savjetovanja, seminari, sportska okupljanja, stručna predavanja, osnivačke ili izborne skupštine raznih udruženja i NVO sektora itd), nudi se višenamjenska sala sa 300 mjesta u objektu Doma rudara kompanije "Boksit" a.d., nekoliko manjih sala do 100 mjesta u ugostiteljskom objektu „Motel“ Milići sa luksuznim smještajnim kapacitetima, te amfiteatar u SŠC „Milutin Milanković“ kapacitete do 100 mjesta i prostorije omladinskog savjeta sve sa adekvatnom opremom za ove namjene.

U pauzama navedenih aktivnosti turistima se nude kvalitetne ugostiteljske usluge, sportsko-rekreativni, kulturni i zabavni sadržaji, kao i kraće izletničke usluge.

Da bi ovaj oblik turizma zauzeo značajno mjesto u turističkoj ponudi opštine Milići u periodu za koji se radi ovaj strateški dokument potrebno je po mogućnosti povećati ugostiteljsko-turističke kapacitete za sve oblike turizma, pa i za kongresni turizam.

- Vjerski turizam

Vjerski turizam danas u svijetu dobija sve više na značaju i zauzima značajno mjesto u ukupnoj turističkoj ponudi.

Posjete vjerskim objektima i učešće na vjerskim manifestacijama čine osnov za razvoj vjerskog turizma. Kulturno-istorijsku dimenziju vjerskog turizma čine arhitektura vjerskih objekata, slikarstvo, muzička komponenta, biblioteke, istorija naroda, biografija i grobna mjesta znamenitih ličnosti.

Turističke mogućnosti vjerskog turizma opštine Milići još uvijek nisu dovoljno prepoznate, a ni vrednovane.

Na području opštine postoji 5 pravoslavnih crkava i 4 džamije koje imaju određenu kulturno-istorijsku vrijednost, koje privlače pažnju vjernika, a mogla bi u nekom budućem vremenu privući i pažnju turističkih grupa ekskurzionog karaktera. U turističkoj ponudi opštine Milići pored ovih vjerskih objekata zainteresovanim turistima može se ponuditi i posjeta srednjovjekovnim manastirima „Lovnica“ u Šekovićima i „Sase“ u Srebrenici koji su udaljeni oko 30 km od Milića, a koji imaju veliku kulturno-istorijsku vrijednost.

- Omladinski turizam

Ovaj oblik turizma podrazumijeva posebnu vrstu turizma u kome učestvuju mladi kroz razne oblike školskih ekskurzija, vanškolskih putovanja, kao i pojedinačnih putovanja. Omladinska putovanja se

razlikuju od drugih turističkih kretanja, drugi su motivi putovanja, drugačija je ponuda po pitanju smještaja i ishrane, a i drugačiji su ekonomski efekti.

Kroz ovaj oblik turizma mladi izražavaju svoju radoznalost za upoznavanjem turističkih vrijednosti određenih destinacija, kreativnost i želju za dodatnim obrazovanjem.

Ključnu ulogu u razvoju ovog oblika turizma na području opštine Milići imaće Omladinski savjet, koji se svojim radom i aktivnošću do sada pokazao i nametnuo kao značajan faktor u sveukupnom životu opštine.

Opština Milići raspolaže određenim potencijalom koji bi mogao biti iskorišten za razvoj omladinskog turizma.

Tu se prije svega misli na kulturno-istorijska dobra, spomenike kulture, prirodne vrijednosti, sportsko-rekreativne objekte i druge sadržaje koji mogu biti u funkciji razvoja omladinskog turizma (objekti obrazovnog i kulturnog karaktera u kojima se mogu održavati razne manifestacije, seminari, radionice, školske ekskurzije, muzički događaji i dr.).

Za unapređenje ovog, kao i drugih oblika turizma mora se veća pažnja posvetiti proširenju smještajnih kapaciteta za sve turiste, pa i za mlade, uključenju mladih kroz Turističku organizaciju i druge vidove na razvoju turizma.

Projekti strateškog cilja br.2.

- Afirmacija sportsko-rekreativnih sadržaja opštine Milići
- Izrada registra spomenika kulturno-istorijskog nasleđa
- Afirmacija kulturno-istorijskih vrijednosti opštine
- Podrška izgradnji lovnih objekata koji su predviđeni lovnom osnovom LU „Komić“ Milići
- Podrška izgradnji objekata koji su u funkciji izletničkog turizma
- Podrška održavanju izletničkih i sportskih terena
- Poboljšanje kvaliteta proizvoda i usluga namjenjenih turistima u tranzitu
- Poboljšanje kvaliteta proizvoda i usluga namjenjenih turistima u tranzitu
- Izrada programa posjeta vjerskim objektima namjenjen svim turistima koji posjete opštinu Milići
- Izrada programa dočeka mladih i programa posjete kulturno-istorijskim i drugim vrijednostima opštine.

STRATEŠKI CILJ BR. 2

RAZVOJ SELEKTIVNIH OBLIKA TURIZMA

Sportsko-rekreativni turizam
Kulturni turizam
Lovni i ribolovni turizam
Izletnički turizam
Tranzitni turizam
Kongresni turizam
Vjerski turizam
Omladinski turizam

PROJEKTI

1. Afirmacija sportsko-rekreativnih sadržaja opštine Milići
2. Izrada registra spomenika kulturno-istorijskog nasleđa
3. Afirmacija kulturno-istorijskih vrijednosti opštine
4. Podrška izgradnji lovnih objekata koji su predviđeni lovnom osnovom LU „Komić“ Milići
5. Podrška izgradnji objekata koji su u funkciji izletničkog turizma
6. Podrška održavanju izletničkih i sportskih terena
7. Poboljšanje kvaliteta proizvoda i usluga namjenjenih turistima u tranzitu
8. Poboljšanje kvaliteta proizvoda i usluga namjenjenih turistima u tranzitu
9. Izrada programa posjeta vjerskim objektima namjenjen svim turistima koji posjete opštinu Milići
10. Izrada programa dočeka mladih i programa posjete kulturno-istorijskim i drugim vrijednostima opštine.

STRATEŠKI CILJ BR. 3. Razvoj MSP i preduzetništva u turizmu

Lokalna zajednica ima veliku ulogu u kreiranju lokalne ekonomske politike u određivanju i stimulativnih i podsticajnih mjera za razvoj pojedinih privrednih grana, u razvoju i osposobljavanju kadrova, unapređenju usluga za građane i poslovni sektor (podrška otvaranju novih firmi), kao i veliki uticaj na izgradnju komunalne infrastrukture i stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta. Da bi se sve ove aktivnosti uspješno realizovale, neophodno je stvoriti institucionalne i tehničke mehanizme pomoću kojih bi se konkretne mjere i akcije provele (kadrovsko jačanje odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti, formiranje tima za lokalni ekonomski razvoj, ili Agencije, formiranje turističke organizacije, organizovanje klastera u nekim sektorima privređivanja itd.).

U sektoru turizma najznačajniji partner lokalnom biznisu bi bila Turistička organizacija, koja bi imala zadatak da promoviše turistički potencijal i turistički proizvod opštine.

Na području opštine Milići turizmom i ugostiteljstvom se ozbiljnije bavi samo Komapanija "Boksit" a.d. koja kroz svoje ugostiteljsko-turističke objekte pruža korisnicima usluge ove vrste.

S obzirom na značajan turistički potencijal, na relativno dobru infrastrukturu i velike mogućnosti za razvoj raznih oblika turizma, može se reći da su Milići po pitanju razvoja ovog sektora na samom početku. Da bi se turizam unapredio kao perspektivna privredna grana, koja bi u nekom budućem vremenu bila vrlo profitabilna, neophodno je znatno veću pažnju posvetiti razvoju ljudskih resursa, kroz dodatnu edukaciju i nastavak usavršavanja postojećih kadrova, te kroz plansko školovanje kadrova prema potrebama tržišta.

Kroz navedene edukativne mjere nastojati usmjeriti i obrazovati kadrove u svim segmentima razvoja turističkog poslovanja, razvoja preduzetništva, prepoznavanja turističkog potencijala i njegovog pretvaranja u uspješan preduzetnički poduhvat, kao i obrazovanje kadrova u vođenju marketinških, finansijskih, knjigovodstvenih i drugih poslova koji vode ka udruživanju i uspješnom poslovanju.

Razvoj MSP i preduzetništva u oblasti turizma mora biti ključni zadatak porodičnog razmišljanja o razvoju biznisa, kao i privrednih subjekata koji se bave ovom djelatnošću. Biti preduzetnik znači biti otvoren prema novim tehnologijama i procesima u oblasti biznisa, prihvaćati i uvoditi nove proizvode i usluge, stvarati nove vrijednosti i biti permanentno uključen u proces obrazovanja i sticanja novih znanja.

OPERATIVNI CILJEVI STRATEŠKOG CILJA BR.3.

1. Do kraja 2021. godine usaglašen i realizovan plan razvoja ljudskih resursa u oblasti turizma
2. Do kraja 2021. godine u potpunosti definisana i razvijena institucionalna preduzetnička infrastruktura
3. Do kraja 2021. godine razvijeni oblici MSP i preduzetništva u turizmu za koja postoje optimalni uslovi
4. Do kraja 2021. godine provedene sve marketinške i promotivne aktivnosti vezane za razvoj turizma

OPIS OPERATIVNIH CILJEVA

1. Do kraja 2021. godine usaglašen i realizovan plan razvoja ljudskih resursa u oblasti turizma.

Razvoj ljudskih resursa u oblasti turizma je proces koji treba da traje koliko i sam proces razvoja turističkog sektora.

Očigledno je da i na ovom nivou razvoja turizma u opštini Milići postoje velike razlike između postojeće i potrebne kadrovske strukture i zaposlenih.

Razvoj ljudskih resursa potrebno je realizovati u dva nivoa:

- Kroz dodatnu edukaciju i nastavak školovanja zaposlenih u turizmu koji već imaju određeni nivo znanja i obrazovanja
- Kroz djelovanje na programe redovnog obrazovnog sistema, kako bi se obezbjedili mladi kadrovi koje tržište potražuje.

Obrazovanje kadrova u turizmu po prvom nivou treba realizovati po posebnom edukativnom kursu sa različitim programima kojim bi se otklonile razlike između ponude i potražnje. Ovim programima bi se trebalo fokusirati na edukaciju iz oblasti menadžmenta i preduzetništva podržavajući razvoj novih MSP, kao i poboljšanje znanja u već organizovanim turističkim privrednim subjektima.

Prema drugom nivou obrazovanja kadrova u turizmu neophodno je pokrenuti proces izmjene strukture zanimanja i nivoa obrazovanja, sve prema potrebama turističkog sektora. Takođe je potrebno podsticati stvaranje partnerstva između obrazovnih ustanova, resornih ministarstava, preduzetnika u turističkom sektoru i lokalnih zajednica u cilju uvođenja novih zanimanja prilagođenih potrebama turističkog sektora i tržišta.

PROJEKTI OPERATIVNOG CILJA BR.1.

- Izrada programa dodatnih edukacija zaposlenih u sektoru turizma i ugostiteljstva
- Izrada programa specijalističkih obuka za sve nivoe menadžmenta u turizmu i u ugostiteljstvu
- Organizovanje specijalističkih obuka i treninga za nosioce razvoja turizma (pripreme za izradu projekta, upravljanje projektima i projektno finansiranje)
- Organizovanje specijalističkih obuka za turističke vodiče i njihovu certifikaciju.

2. Do kraja 2021. godine u potpunosti definisan i razvijena institucionalna preduzetnička infrastruktura

Opština Milići, iako ima kontinuitet u privrednom i društvenom razvoju, još uvijek nije uspostavila adekvatne institucionalne kapacitete za razvoj preduzetništva uopšte, pa ni turizma, kao veoma perspektivne privredne grane.

Ovim operativnim ciljem nastoji se razviti institucionalna preduzetnička infrastruktura koja će biti okosnica razvoja turizma. Razvojem institucionalne preduzetničke infrastrukture promijenice se postojeće stanje u kome su pojedinci samostalno i neorganizovano pokušavali pružati ugostiteljsko-turističke usluge korisnicima istih i često su zbog takvog stanja odustajali od tog posla. Opština Milići će razvoju turizma dati podršku kroz jačanje uloge Odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti, formiranje Tima za lokalni ekonomski razvoj, osnivanje lokalne turističke organizacije, kroz mogućnost organizovanja klastera u ovoj oblasti, kao i međuopštinske turističke organizacije koja je na dobrovoljnoj osnovi i zajedničkom interesu.

Osnivanjem turističke organizacije unaprediće se poslovi organizovanja turističkih aktivnosti na nivou opštine, promotivnih aktivnosti, aktivnosti na izradi programa razvoja ovog sektora, kao i na izradi i realizaciji programa edukativne obuke i usavršavanja kadrova u turizmu.

PROJEKTI OPERATIVNOG CILJA BR.2.

- Ažuriranje baze podataka o ugostiteljsko-turističkim subjektima
- Kadrovsko jačanje Odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti
- Formiranje tima za lokalni ekonomski razvoj
- Osnivanje turističke organizacije
- Organizovanje klastera u sektoru turizma
- Uključivanje turističke organizacije u međuopštinsku turističku organizaciju

3. Do kraja 2021. godine razvijeni oblici MSP preduzetništva u turizmu za koje postoje optimalni uslovi.

Razvoj turizma, pa i MSP i preduzetništva u turizmu na području opštine Milići, ako se izuzme kompanija "Boksić" a.d., je na samom početku. Mala i srednja preduzeća i preduzetništva značajno utiču na ekonomski razvoj, povećanje zaposlenosti lokalnog stanovništva, poboljšanje standarda, te stvaranje povoljnog ekonomskog ambijenta.

Na osnovu procjene stanja u privredi opštine, analize turističkih resursa i potencijala, te strateških smjernica i opredjeljenja, razvoj turizma koji se odnosi na oblast MSP i preduzetništva treba da obuhvati unapređenje ljudskih resursa, kreiranje ambijenta za razvoj preduzetništva, stvaranje boljeg upravljačkog

modela u turizmu, jačanje konkurentnosti MSP i preduzetništva i zaštitu životne sredine. Posebnu pažnju treba posvetiti jačanju veze između obrazovnih institucija i privrednog sektora, uključujući organizovanje edukativnih aktivnosti tipa seminara, raznih dokvalifikacija i prekvalifikacija, obuka u upravljanju i rukovođenju turističkim organizacijama, jačanju preduzetništva za zapošljavanje ženske radne snage, te uvođenju standarda u poslovanju.

Neophodno je pronaći odgovarajući institucionalni i tehnički mehanizam za uspostavu javno-privatnog partnerstva u turizmu, kao i za formiranje turističkih klastera.

Javno-privatno partnerstvo na lokalnom nivou može se ostvariti kroz organizovano povezivanje lokalne zajednice, turističke organizacije i privrednih subjekata koji se bave turističkom djelatnošću.

Razvoj MSP i preduzetništva u turizmu može se posmatrati kroz uključivanje preduzetnika u razvojne procese u okviru osnovne i dopunske djelatnosti:

- Projekti operativnog cilja br.3.
- Podsticaj promociji i razvoju preduzetništva u turizmu
- Kreiranje paketa olakšica za podršku razvoja preduzetništva u turizmu
- Organizovanje savjetovanja i edukacija mladih preduzetnika u oblasti turizma
- Promocija ženskog preduzetništva u turizmu
- Podsticaj porodičnih gazdinstava za proizvodnju zdrave hrane namjenjene turističkom sektoru
- Podsticaj zanatskoj djelatnosti u oblasti proizvodnje suvenira
- Povezivanje obrazovnih institucija i turističkog sektora u cilju edukacija, dokvalifikacija i prekvalifikacija
- Uvođenje modela javno-privatnog partnerstva u oblasti turizma (kroz izgradnju turističke infrastrukture, marketinških aktivnosti, obrazovno-edukativnih aktivnosti).

4. Do kraja 2021. godine provedene sve marketinške i promotivne aktivnosti vezane za razvoj turizma

Marketing u turizmu je jedan od najznačajnijih elemenata strateškog razvoja turističke destinacije kojim se definišu osnovne marketinške aktivnosti koje je potrebno preduzeti, kako bi se ostvarile vizija i ciljevi turističkog razvoja.

Marketinške aktivnosti se preduzimaju u cilju intenzivnije komercijalizacije turističkog proizvoda i usluge, povećanja turističkog prometa, istraživanja tržišta, praćenja konkurencije, turističke promocije i drugih bitnih momenata na tržištu.

Nosioци marketinga u turizmu su svi oni koji sa svojim proizvodima i uslugama učestvuju na turističkom tržištu i zadovoljavaju potrebe tržišta.

Osnovni prioriteti marketinga u turizmu su:

- brendiranje proizvoda
- internet usluge
- definisanje ciljnog tržišta (inostranstvo, okruženje itd.)
- definisanje ciljnih grupa (poslovne grupe, sportske ekipe, udruženja...)
- tržišna komunikacija (oglašavanje, publikacije, vodiči, internet)
- kanali prodaje (turistička organizacija, internet, spec. organizacije).

Promocija turizma ima za cilj da olakša i ubrza prihvatanje proizvoda i usluga na tržištu od strane kupaca i potrošača. Promocija se sastoji od aktivnosti koje se odnose na turističku propagandu, unapređenje prodaje, veze sa javnošću, publicitet i niza drugih aktivnosti kojima se stvara povoljnija pozicija proizvoda i usluga na tržištu, njihov imidž i slično.

U cilju što efikasnije promocije turističke destinacije, turističkog proizvoda i usluge, turistima se mor a uputiti promotivna poruka kojom se oni uvjeravaju da su turistički proizvodi i usluge onoga ko ih nudi bolji od istih koje nude drugi ponuđači – konkurenti.

Turističkom promocijom se moraju istaći glavne karakteristike turističkog proizvoda i usluge, brojnost i raznovrsnost njihovih sadržaja, bogatstvo i vrijednost kulturno-istorijskog nasleđa, gostoprinstvo domaćeg stanovništva, sa naznakom da se radi o destinaciji sa nezagađenom i očuvanom prirodnom sredinom.

Nosilac svih ovih aktivnosti i glavni promoter turizma na području opštine Milići trebala bi da bude turistička organizacija koju treba vrlo brzo organizovati.

U svrhu promocije turizma na području opštine Milići koristeće se razna sredstva:

- grafička sredstva (prospekti, plakati, katalogi, brošure)
- oglasna sredstva (štampa, mediji)
- projekciona sredstva (turistički filmovi, Web portal)
- drugi oblici propagande (konferencije za novinare, radio i TV emisije, lokalne informativne novine, studijska putovanja i drugo).

- Projekti operativnog cilja br. 4

- Formiranje baze podataka o turističkim resursima i potencijalima opštine
- Edukacija ključnih kadrova o turističkom marketingu
- Izrada marketing plana za razvoj turizma opštine Milići
- Izrada turističkog profila opštine – Web stranica
- Izrada kataloga spomenika kulturno-istorijskog nasleđa
- Izrada prospekata, plakata, kataloga i brošura
- Izrada turističkog biltena opštine
- Izrada plana učešća na sajmovima
- Organizovanje radio i TV emisija u cilju promocije turizma.

STRATEŠKI CILJ BR. 3**RAZVOJ MSP I PREDUZETNIŠTVA U TURIZMU**

Operativni cilj 1.	Operativni cilj 2.	Operativni cilj 3.	Operativni cilj 4.
Do kraja 2021. godine usaglašen i realizovan plan razvoja ljudskih resursa u oblasti turizma	Do kraja 2021. godine u potpunosti definisana i razvijena institucionalna preduzetnička infrastruktura	Do kraja 2021. godine razvijeni oblici MSP i preduzetništva u turizmu za koje postoje optimalni uslovi	Do kraja 2021. godine provedene sve marketinške i promotivne aktivnosti vezano za razvoj turizma

P R O J E K T I

- 1.1. Izrada programa dodatnih edukacija zaposlenih u sektoru turizma i ugostiteljstva.
- 1.2. Izrad aprograma specijalističkih obuka za sve nivoe menadžmenta u turizmu i ugostiteljstvu.
- 1.3. Organizovanje specijalističkih obuka i treninga za nosioce razvoja turizma (pripreme za izradu projekata, upravljanje projektima i projektno finansiranje).
- 1.4. Organizacija specijalističkih obuka za turističke vodiče i njihovu cetifikaciju.
- 2.1. Ažuriranje baze podataka u ugostiteljsko-turističkim subjektima.
- 2.2. Kadrovsko jačanje Odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti.
- 2.3. Formiranje tima za lokalni ekonomski razvoj.
- 2.4. Osnivanje turističke organizacije.
- 2.5. Osnivanje klastera u sektoru turizma.
- 2.6. Uključivanje turističke organizacije u Međuopštinsku turističku organizaciju.
- 3.1. Podsticaj promociji i razvoju preduzetništva u turizmu.
- 3.2. Kreiranje paketa olakšica za podršku razvoja preduzetništva u turizmu.
- 3.3. Organizovanje savjetovanja i edukacija mladih preduzetnika u oblasti turizma.
- 3.4. Promocija ženskog preduzetništva u turizmu.
- 3.5. Podsticaj porodičnim gazdinstvima za proizvodnju zdrave hrane namjenjene turističkom sektoru.
- 3.6. Podsticaj zanatskoj djelatnosti u proizvodnji suvenira.
- 3.7. Povezivanje obrazovnih institucija i turističkog sektora u cilju edukacija, dokvalifikacija i prekvalifikacija.
- 3.8. Uvođenje modela javno-privatnog partnerstva u oblast turizma (kroz izgradnju infrastrukture, marketinških aktivnosti, obrazovno-edukativnih aktivnosti).
- 4.1. Formiranje baze podataka o turističkim resursima i potencijalima opštine.
- 4.2. Edukacija ključnih kadrova o turističkom marketingu.
- 4.3. Izrad amarketing plana za razvoj turizma opštine.
- 4.4. Izrada turističkog profila opštine – Web stranica.
- 4.5. Izrada kataloga spomenika kulturno-istorijskog nasleđa.
- 4.6. Izrada prospekata, plakata, kataloga ib rošura.
- 4.7. Izrada turističkog biltena opštine.
- 4.8. Organizovanje radio i TV emisija u cilju promocije turizma.

6. OD VIZIJE DO OPERATIVNIH CILJEVA

VIZIJA	Opština Milići će 2021. godine biti prepoznatljiva turistička destinacija u regionu sa izgrađenom turističkom infrastrukturom i mogućnostima za razvoj različitih oblika turizma, destinacija koja će pružiti visok nivo usluga za sve posjetioce, poslovne skupove, razne manifestacije, koja će predstaviti svoje prirodne ljepote, sva prirodna bogatstva, kulturno-istorijske i druge vrijednosti i koja će spremna ući na turističko tržište.		
Strateški ciljevi	Strateški cilj 1. Izgradnja turističke infrastrukture	Strateški cilj 2. Razvoj selektivnih oblika turizma	Strateški cilj 3. Razvoj MSP ipreduzetništva u turizmu
OPERATIVNI CILJEVI	<p>Operativni cilj 1. - Do kraja 2021. godine potpuno definisan turistički prostor i izrađena planska i projektna dokumentacija za razvoj turizma</p> <p>Operativni cilj 2. - Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infrastruktura na turističkim Destinacijama</p> <p>Operativni cilj 3. - Do kraja 2021. godine unapređena turistička ponuda</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sportsko-rekreativni turizam - Kulturni turizam - Lovni i ribolovni turizam - Izletnički turizam - tranzitni turizam - Kongresni turizam - Vjerski turizam - Omladinski turizam 	<p>Operativni cilj 1. - Do kraja 2021. godine usaglašen i realizovan plan razvoja ljudskih resursa u oblasti turizma</p> <p>Operativni cilj 2. - Do kraja 2021. godine u potpunosti definisana i razvijena institucionalna preduzetnička infrastruktura</p> <p>Operativni cilj 3. - Do kraja 2021. godine razvijeni oblici MSP i preduzetništva u turizmu za koje postoje opštimalni uslovi</p> <p>Operativni cilj 4. - Do kraja 2021. godine provedene sve marketinške i promotivne aktivnosti vezane za razvoj turizma</p>

7. AKCIONI PLAN IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OPŠTINE MILIĆI DO 2021. GODINE

Strateški cilj br.1. EKONOMSKI RAZVOJ I ZAPOŠLJAVANJE															
PROJEKTI	Trajanje i vrijeme implementacije										Vrjednost projekta (KM)	Izvori finansiranja	Nosilac projekta	Partneri	Ciljne grupe
	Godine po polugodištima														
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.					
1.1. Izradada detaljnih regulacionih planova za pojedina turistička područja (Zona planine Javor i zona rijeka Drinjača i Jadar)											50.000,00	Opština UNDP	Opština , Turistička organizacija UNDP	Ovlaštena kuća za izradu plana, RGU	Privredni subjekti u turizmu
1.2. Izrada Studije izvodljivosti za odabrane turističke destinacije											20.000,00	Opština Vlada RS	Opština , Turistička organizacija	Ovlaštena kuća za izradu studije	Privredni subjekti u turizmu
1.3. Izrada projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju infrastrukturnih objekata (prema planu izgradnje infrastrukturnih projekata)											20.000,00	Opština, potencijalni investitori	Opština , Turistička organizacija	Ovlaštena kuća za izradu projekata, Investitori	Privredni subjekti u turizmu

2.1. Asfaltiranje puta Zaklopača-G. Zalukovik - Zagrađe										800.000,00	Opština, Donatori	Opština , Turistička organizacija	Donatori, Izvođači	Privredni subjekti u turizmu, Građani
2.2. Asfaltiranje puta Žutica – Rupovo Brdo										800.000,00	Opština, Donatori	Opština , Turistička organizacija	Donatori, Izvođači	Privredni subjekti u turizmu, Građani
2.3. Definisanje podsticaja za razvoj privrede i utvrđivanje kriterija za njihovu dodjelu.										300.000,00	Opština, Donatori	Opština , Turistička organizacija	Donatori, Izvođači	Privredni subjekti u turizmu, Građani
2.4. Asfaltiranje puteva za Donje i Gornje Raševo										400.000,00	Opština, Donatori	Opština , Turistička organizacija	Donatori, Izvođači	Privredni subjekti u turizmu, Građani
2.5. Održavanje makadamskih puteva u funkciji turizma										600.000,00	Opština	Opština	Izvođači radova	Privredni subjekti u turizmu, Građani
2.6. Izgradnja i sanacija mostova u G. Zalukoviku i R. Brdu										200.000,00	Opština, Donatori	Opština	Donatori, Izvođači	Privredni subjekti u turizmu, Građani
2.7. Izgradnja turističke signalizacije										100.000,00	Opština, Vlada RS, privredni subjekti koji se bave turizmom	Opština, Turistička organizacija, privredni subjekti	Vlada RS,	Privredni subjekti iz turizma, Turisti.
2.8. Uređenje izletišta u Kušlatu i Zaklopači.										600.000,00	Opština, privredni subjekti koji se bave turizmom, donatori	Opština, Turistička organizacija,	Privredni subjekti, Izvođači radova .	Privredni subjekti iz turizma, Turisti.

2.9. Uređenje obala Zelenog i Studenog Jadra u gradskom djelu Milića										500.000,00	Opština Milići, Vlada RS, Donatori	Opština, Turistička organizacija,	Privredni subjekti, Izvođači radova .	Privredni subjekti iz turizma, Turisti.
2.10. Izgradnja pješačkih staza uz obale Zelenog i Studenog Jadra u gradskom djelu Milića										200.000,00	Opština Milići, Vlada RS, Donatori	Opština, Turistička organizacija,	Privredni subjekti, Izvođači radova .	Građani, Turisti.
2.11. Izgradnja trim staza u Goločevini i za Bijelo Polje										100.000,00	Opština Milići, Vlada RS, Donatori	Opština, Turistička organizacija,	SŠC, Sportsko društvo, Izvođači radova .	Građani, Turisti, Sportisti.
2.12. Izgradnja parking prostora u urbanom dijelu Milića.										50.000,00	Opština, Donatori	Opština	Izvođači radova	Turisti, Građani
2.13. Izgradnja terena za male sportove u turističkim destinacijama .										100.000,00	Opština Milići, Vlada RS, Donatori	Opština, Turistička organizacija,	Mjesne zajednice, Sportsko društvo, Izvođači radova .	Građani, Turisti, Sportisti.
Strateški cilj br.2. RAZVOJ SELEKTIVNIH OBLIKA TURIZMA														
1. Afirmacija sportsko-rekreativnih sadržaja opštine Milići .										5.000,00	Opština Milići,	Opština, Turistička organizacija,	Sportsko društvo, Privredni subjekti.	Građani, Turisti, Sportisti.
2. Izrada registra spomenika kulturno-istorijskog naslijeđa										30.000,00	Opština Milići, Vlada RS,	Opština, Turistička organizacija,	Ustanove i organizacije koje se bave kulturom	Turisti, privredni subjekti iz turizma .

3. Afirmacija kulturno istorijskih vrijednosti opštine										15.000,00	Opština Milići, Vlada RS,	Opština, Turistička organizacija,	Vlada RS, privredni subjekti	Turisti, privredni subjekti iz turizma .
4. Podrška izgradnja lovnih objekata koji su predviđeni lovnom osnovom LU „Komić” Milići										15.000,00	Opština	LU „Komić” , Turistička organizacija	Privredni subjekti	Turisti, privredni subjekti iz turizma.
5. Podrška izgradnji objekata koji su u funkciji izletničkog turizma .										10.000,00	Opština	Privredni subjekti	Turistička organizacija	Turisti
6. Podrška održavanju izletničkih i sportskih terena										10.000,00	Opština	Privredni subjekti	Turistička organizacija	Turisti
7. Povećanje smještajnih kapaciteta namjenjenih turistima														
8. Izrada programa posjete vjerskim objektima namjenjena zainteresovanim turistima										2.000,00	Opština	Opština, Turistička organizacija,	Vjerske zajednice	Turisti, privredni subjekti iz turizma .
9. Izrada programa dočeka mladih i programa posjete kulturno-istorijskim i drugim										2.000,00	Opština	Opština, Turistička organizacija,	OSM, Privredni subjekti iz oblasti turizma .	Turisti, privredni subjekti iz turizma .

vrijednostima opštine .																			
Strateški cilj br.3. RAZVOJ MSP I PREDUZETNIŠTVA U TURIZMU																			
1.1. Izrada programa dodatnih edukacija zaposlenih u sektoru turizma i ugostiteljstva										3.000,00	Opština Privredni subjekti	Turistička organizacija	Privredni subjekti iz oblasti turizma .	Zaposleni u turizmu .					
1.2. Izrada programa specijalističkih obuka za sve nivoe menadžmenta u turizmu .										3.000,00	Opština Privredni subjekti	Turistička organizacija	Privredni subjekti iz oblasti turizma .	Menadžment u turizmu .					
1.3. Organizacija specijalističkih obuka i trninga za nosioce razvoja u turizmu										50.000,00	Opština Milići, Vlada RS, Privredni subjekti iz tzrizma	Turistička organizacija,	Vlada RS, privredni subjekti	Zaposleni u turizmu .					
1.4. Organizacija specijalističkih obuka za turističke vodiče i njihovu sertifikaciju										20.000,00	Opština Milići, Vlada RS, Privredni subjekti iz tzrizma	Turistička organizacija,	Vlada RS, privredni subjekti	Turistički vodiči.					
2.1. Ažuriranje baze podataka o ugostiteljsko turističkim subjektima										1.000,00	Opština Milići,	Turistička organizacija,	Subjekti iz ugostiteljstva	Turisti.					

2.2. Kadrovsko jačanje odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti										-	-	Opština , Načelnik	-	Privreda opštine
2.3. Formiranje tima za lokalni ekonomski razvoj										-	-	Opština , Načelnik	-	Privreda opštine
2.4. Formiranje turističke organizacije										-	-	Opština , Načelnik	-	Privreda opštine
2.5. Osnivanje klastera u sektoru turizma									5.000,00	Opština Milići,		Turistička organizacija,	Privredni subjekti iz turizma	Turisti. Zaposleni u turizmu.
2.6. Uključivanje turističke organizacije u međuopštinsku turističku organizaciju .									5.000,00	Opština Milići,		Turistička organizacija,	Turistička organizacije iz regiona,	Turisti.
3.1. Podsticaj promociji i razvoju preduzetništva u turizmu									Po programu	Opština Milići,		Opština Milići,	Turistička organizacija	Privredni subjekti .
3.2. Kreiranje paketa olakčica za podršku razvoja preduzetništva u turizmu									Po programu	Opština Milići,		Opština Milići, Turistička organizacija	Privredni subjekti iz turizma	Mladi preduzetnici
3.3. Organizovanje savjetovanja i edukacije mladih preduzetnika u oblasti turizma									3.000,00	Opština Milići,		Opština Milići,	Turistička organizacija	Mladi preduzetnici

3.4. Promocija ženskog preduzetništva u turizmu .									3.000,00	Opština Milići,	Opština Milići,	Turistička organizacija	Žene preduzetnici
3.5. Podsticaj porodičnim gazdinstvima za proizvodnju zdrave hrane namjenjene turističkom sektoru									Po programu za podsticaj poljoprivrede	Opština	Opština, Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti	Turistička organizacija	Poljoprivredni proizvođači
3.6. Posticaj zanatskoj djelatnosti i proizvodnji suvenira									Po programu za podsticaj preduzetništva	Opština Milići,	Opština Milići,	Turistička organizacija	Zanatske radnje
3.7. Povezivanje obrazovnih institucija i turističkog sektora u cilju edukacija, dokvalifikacija i prekvalifikacija.									Po programu za podsticaj preduzetništva	Opština Milići,	Turistička organizacija	Obrazovne ustanove	Turistički sektor
3.8. Uređenje modela javno-privatnog partnerstva u oblasti turizma (izgradnja infrastrukture, marketinških aktivnosti, obrazovno-edukativnih aktivnosti)									Model jpp. Če biti definisan na osnovu zakonskih rješenja	Učesnici u partnerstvu	Turistička organizacija, privreda i javni sektor	privreda i javni sektor	Privreda u turizmu .

4.1. Formiranje baze podataka o turističkim resursima i potencijalima opštine .										-	-	Opština Milići, Turistička organizacija	Privredni subjekti iz turizma , NVO, kulturni radnici	Privredni subjekti iz turizma
4.2. Edukacija ključnih kadrova o turističkom marketingu										3.000,00	Opština Milići, Privredni subjekti iz turizma	Turistička organizacija	Privredni subjekti iz turizma	Marketing menadžeri
4.3. Izrada marketing plana za razvoj turizma opštine										-	-	Turistička organizacija	Privredni subjekti iz turizma	Turistički sektor
4.4. Izrada turističkog profila opštine web stranica										-	-	Opština Milići, Turistička organizacija	Ovlaštena kuća za web	Turistički sektor
4.5. Izrada kataloga spomenika kulturno-istorijskog nasleđa										Iz registra spomenika kulture	Opština	Opština Milići, Turistička organizacija	Štamparije	Turisti
4.6. Izrada prospekata, plakata, kataloga i brošura										50.000,00	Opština Milići, Privredni subjekti iz turizma	Opština Milići, Turistička organizacija	Privredni subjekti iz turizma	Turisti
4.7. Izrada turističkog biltena										10.000,00	Opština	Opština Milići, Turistička organizacija	Privredni subjekti iz turizma	Turisti
4.8. Organizovanje radio i TV emisija u cilju promocije turizma										40.000,00	Opština Milići, Vlada RS, Privredni subjekti iz turizma	Opština Milići, Turistička organizacija	Javni servisi i lokalni radiji	Turisti

8. PRAĆENJE, OCJENJIVANJE I AŽURIRANJE STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA

Realizacija Strategije razvoja turizma opštine Milići zahtjeva racionalniji i efikasniji pristup korištenju postojećih resursa i kapaciteta, kao i iznalaženju novih kako resursa, tako i izvora sredstava za njenu realizaciju.

Prihvatanjem vizije, misije i strateških ciljeva proizilazi da za potpunu realizaciju Strategije razvoja turizma opštine mora doći do organizovanja novih subjekata u oblasti turizma, do permanentnog osposobljavanja kadrova svih nivoa, primjene novih znanja i vještina, promotivnog i marketinškog predstavljanja turističke destinacije potencijalnim korisnicima turističkih usluga, kao i uspostave partnerskog odnosa između javnog i privatnog sektora.

Sredstva za finansiranje projekata će se redovno obezbjeđivati iz Budžeta opštine, iz fondova nadležnih organa RS i BiH, potencijalnih investitora, domaćih i stranih donatora i građana opštine. Za jedan dio projekata potrebna sredstva za finansiranje po mogućnosti obezbjediti iz fondova EU i iz partnerskih odnosa u prekograničnoj saradnji.

U procesu realizacije Strategije razvoja turizma poštovati dinamiku predviđenu u Akcionom planu, sve zakonske procedure koje se odnose na javne nabavke, izradu projektno-tehničke dokumentacije, rokove početka i završetka radova, kao i obezbjeđenje finansijskih sredstava.

Monitoring i evaluacija uključuju cjelovito sagledavanje ispunjenja vizije, misije, strateških i operativnih ciljeva, a ogleda se kroz efikasno korišćenje resursa, kroz ostvarene rezultate u odnosu na uložena sredstva i kroz uticaje realizacije Strategije na život građana.

Monitoring izvještaji će se sačinjavati najmanje jednom godišnje i dostavljati se Načelniku opštine, Skupštini opštine i javnosti na uvid i razmatranje.

Strategija razvoja turizma opštine je fleksibilan dokumenat koji se treba redovno ažurirati i prilagođavati potrebama, uz uslov da se vizija ne mijenja tokom cijelog strateškog perioda, strateški ciljevi se preispituju i mogu se mijenjati svake 2-3 godine, dok se operativni ciljevi i projekti mogu mijenjati na godišnjem nivou. Za svaku godinu se radi godišnji Akcioni plan koji mora biti u skladu sa obezbjeđenim sredstvima u Budžetu opštine i iz drugih izvora.

9. ZAKLJUČAK

Opština Milići raspolaže sa značajnim turističkim resursima, a zajedno sa resursima susjednih opština ima realne šanse za dobro pozicioniranje na turističkom tržištu.

U dosadašnjem privrednom razvoju opštine, turizmu se nije posvećivala značajnija pažnja (izuzev kompanije "Boksit" a.d. Milići), niti su u njegov razvoj ulagana značajnija sredstva. Razlog zbog kojih je takvo stanje ne treba navoditi, ali konstataciju da je turizam značajan faktor u budućem razvoju privrede opštine Milići treba maksimalno podržati i uložiti znatno veća sredstva u opremanje i uređenje prostora i osposobljavanje turističkih kapaciteta koji će se staviti turistima na raspolaganje. Sa druge strane, neophodno je što kvalitetnije i efikasnije promovisati turističke kapacitete i resurse, kao i sve razvojne oblike turizma definisane strateškim ciljevima ovog dokumenta.

Sama konstatacija da je opština Milići područje sa dosta dobro očuvanom životnom sredinom, govori da su šanse i mogućnosti za razvoj turizma velike. Ove prednosti treba maksimalno i racionalno iskoristiti i uz određena ulaganja u poboljšanje kvaliteta turističke infrastrukture, povećanje i opremanje smještajnih kapaciteta, unapređenje kvaliteta ugostiteljskih usluga formirati sveobuhvatnu turističku ponudu koja će privući i domaće i strane turiste.

Opština Milići neće moći sama realizovati sve ove zadatke bez pomoći investitora, koji bi u partnerskom odnosu sa opštinom ili samostalno uložili određena sredstva i tako poboljšali turističku ponudu i privukli nove turiste.

U kreiranju imidža turističke destinacije posebnu pažnju treba posvetiti marketinškim i promotivnim aktivnostima koje trebaju da stvore pozitivnu sliku o turističkoj ponudi i da zainteresuje turiste za kupovinu i potrošnju.

Marketing komunikaciju i informisanje turista o postojećim i potencijalnim mogućnostima turističke destinacije moguće je ostvariti preko turističkih organizacija ili nekih drugih oblika organizovanja kojima je turizam prioritet.

Strategijom razvoja turizma opštine Milići predviđeno je formiranje turističke organizacije koja bi imala zadatak da na adekvatan način predstavi i turistima i investitorima turističke kapacitete i resurse opštine, te mogućnosti i pogodnosti za eventualna ulaganja u razvoj turizma.

Turistička organizacija će turističku ponudu opštine Milići predstaviti turistima putem štampanih i elektronskih medija, radio i TV emisija, putem raznih kataloga, brošura, plakata, prospekata, kratkih filmova, Web stranice, te kroz nastupe na sajmovima i drugim manifestacijama na turističkom tržištu.

Pored turističke organizacije, razvoju turizma opštine i okruženja veliki doprinos bi mogli dati i drugi oblici organizovanja turističkih subjekata, tipa međuopštinske turističke organizacije, klastera u turizmu u koje bi se uključili nosioci razvoja turizma u opštini i okruženju.

10. PROJEKTI

Projekt 1.1. Izrada detaljnih regulacionih planova za pojedina turistička područja (zona planine Javor i zona rijeka Drinjača i Jadar)	Strateški cilj br. 1 Izgradnja turističke infrastrukture
	Operativni cilj br. 1. Do kraja 2021. godine provedene sve markentiške i promotivne aktivnosti vezane za razvoj turizma
Kratak opis projekta: Opština Milići je početkom 2012. godine usvojila Prostorni plan kao krovni planski dokument koji je osnova za donošenje ostalih planova nižeg reda, pa i regulacionih planova za navedena turistička područja . Plan detaljne regulacije sadrži regulacione i nivelacione elemente, trase, elemente za izgradnju saobraćajne, komunalne, energetske i druge infrastrukture, kao i pravila uređenja i građenja. Stepen detaljnosti ovih planova je takav da se odmah može pristupiti realizaciji a samim tim i unapređenju razvoja turizma u opštini Milići.	
Ciljne grupe: Privredni subjekti koji se bave turizmom.	
Očekivani rezultati: - Izrađeni regulacioni planovi - Plansko korištenje prostora za razvoj turizma - Obezbeđeni uslovi za izradu projektno-tehničke dokumentacije.	Indikatori: - primjerak izrađenog dokumenta - Broj izrađenih projekata - Zadovoljstvo investitora
Potencijalni nosioci projekta: Opština, UNDP, Turistička organizacija	
Ostali potencijalni partneri: Privredni subjekti iz turizma, preduzetnici .	
Preduslovi za realizaciju - Obezbeđena finansijska sredstva - Obezbeđene potrebne odluke i saglasnosti	Faktori rizika - Nedostatak finansijskih sredstava - nedostatak potrebne dokumentacije
Procjenjena ukupna vrijednost projekta 50.000 KM	Trajanje projekta: 24 mjeseca Početak: 2014. godine

Projekat 1.3. Organizovanje specijalističkih obuka I treninga za nosioce razvoja turizma .	Strateški cilj br. 3 Razvoj MSP i preduzetništva u turizmu
	Operativni cilj br. 1 Do kraja 2021. godine usaglašen i realizovan plan razvoja ljudskih resursa u oblasti turizma .
Kratak opis projekta: U cilju što efikasnijeg funkcionisanja turističkog sektora posebna pažnja se mora posvetiti adekvatnoj edukaciji kadrova zaposlenih u turizmu i ugostiteljstvu, kao i onih koji obavljaju menadžerske i druge rukovodne poslove. Kadrovi i zaposleni u turizmu moraju se usmjeriti na učenje i usavršavanje jezika, informatičkih vještina, pripreme za izradu projekata, upravljanje projektom i finansiranje istih, a sve u skladu sa standardima EU.	
Ciljne grupe: Zaposleni u sektoru turizma	
Očekivani rezultati: - Izrađen program specijalističkih edukacija - Osposobljeni kadrovi za poslove turizma - Stečena nova znanja	Indikatori: - Broj obučениh kadrova - Broj izrađenih projekata
Potencijalni nosioci projekta: Opština, Turistička organizacija	
Ostali potencijalni partneri: Turistička organizacija RS., NVO	
Preduslovi za realizaciju - Zainteresovanost kadrova za obuku - Obezbeđena sredstva za finansiranje obuka	Faktori rizika - nedostatak kadrova - neobezbeđena finansijska sredstva
Procjenjena ukupna vrijednost projekta 20.000,00 KM	Trajanje projekta: kontinuirano Početak: 2013. godina

Projekat 2.1 Asfaltiranje puta Zaklopača – Gornji Zalukovik - Zagrađe	Strateški cilj br. 1. Izgradnja turističke infrastrukture
	Operativni cilj br. 2 Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infrastruktura na turističkim destinacijama
Kratak opis projekta : Ovaj projekat predviđa pripremu i asfaltiranje lokalnog puta u ukupnoj dužini od 8 km. Glavne aktivnosti u realizaciji ovog projekta su priprema radova za asfaltiranje, izrada kanala i propusta i asfaltiranje istih. Stavljanjem u funkciju asfaltiranih puteva stvaraju se optimalni uslovi za život stanovnika u njima, otvaraju se veće mogućnosti za razvoj privrednih i poljoprivrednih aktivnosti, stvaranje novih tržišnih vrijednosti, poboljšanje uslova za povratak povratnika i održivost povratka. U finansiranju ovog projekta učestvovace Opština, stanovnici pomenutih MZ i eventualni donatori po modelu Partnerstva. Asfaltiranjem navedenog lokalnih puteva stvaraju se bolji uslovi za život stanovnika MZ, bolja komunikacija sa sjedištem opštine i drugih opština, povoljniji uslovi za brži privredni razvoj i održivost povratka povratnika što ovaj projekat čini u potpunosti opravdanim. Kada je riječ o razvoju turizma otvara se pristup prirodnim rijetkostima, ostacima kulturno-istorijskih spomenika ...	
Ciljne grupe : Građani u MZ.	
Očekivani rezultati : - Asfaltirani lokalni putevi - Poboľjšani uslovi života - Podsticaj održivom povratku - Zadovoljni stanovnici MZ - Povoljniji uslovi za privredni razvoj	Indikatori : - Bolja komunikacija stanovnika MZ sa Opštinom - Povećan broj km asfaltnih puteva za 35
Potencijalni nosioci projekta : Odjeljenje za prostorno uređenje građevinarstvo i ekologiju	
Ostali potencijalni partneri : Savjeti MZ., UNDP	
Preduslovi za realizaciju : Izrada projektne – tehničke dokumentacije Obezbeđena finansijska konstrukcija - Raspisivanje tendera za izbor najpovoljnijeg ponuđača - Izbor najpovoljnijeg ponuđača	Faktori rizika : Nedostatak sredstava
Procijena ukupne vrijednosti projekta : 800.000,00 KM	Trajanje projekta : 2013-2016. godine Početak : April 2013. godine

Projekat 2.4. Izgradnje manjih mostova za G. Zalukovik i Rupovo Brdo	Strateški cilj br. 1. Izgradnja turističke infrastrukture
	Operativni cilj br. 2 Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infrastruktura na turističkim destinacijama
Kratak opis projekta : Ovim projektom je predviđena izgradnja manjih mostava na rijekama Studeni Jadar i Štedra u navedenim MZ . Projektom - tehničkom dokumentacijom su predviđeni svi pripremni radovi, zemljani radovi, betonski i armirački radovi sa predmjerom i predračunom. Izgradnjom ovih mostova obezbjeđuje se adekvatna infrastruktura za stanovnike MZ i stvaraju se povoljniji uslovi za bolji život, razvoj poljoprivrede i preduzetničke djelatnosti, kao i bolji uslovi za povratnike. Ovaj projekat će se realizovati u partnerskom odnosu stanovnika MZ, Opštine i donatora. Izgradnja mostova u navedenim MZ svoju opravdanost zasniva na obezbjeđenju boljih uslova života, većoj mogućnosti stanovnika za bavljenjem određenim poljoprivrednim i privrednim aktivnostima, boljom komunikacijom sa Opštinom i efikasnijem povratku.	
Ciljne grupe : Građani u MZ.	
Očekivani rezultati : - Izgrađeni mostovi u navedenim MZ - Povoljniji uslovi za život - Veće mogućnosti za brz razvoj MZ - Podsticaj povratku i njegova održivost	Indikatori : Bolja komunikacija stanovnika MZ sa opštinom - veći broj mostova na popisu osnovnih sredstava
Potencijalni nosioci projekta : Odjeljenje za prostorno uređenje građevinarstvo i ekologiju	
Ostali potencijalni partneri : Savjeti MZ., UNDP	
Preduslovi za realizaciju : Izrada projektno – tehničke dokumentacije Obezbijeđenje konstrukcije finansiranja - Raspisivanje tendera za izbor najpovoljnijeg ponuđača - Izbor najpovoljnijeg ponuđača	Faktori rizika : Nedostatak sredstava Veliki vodostaji
Procijena ukupne vrijednosti projekta : 250.000,00 KM	Trajanje projekta : 2012-2015. godine Početak : April 2012. godine

Projekat 2.5 Održavanje lokalnih puteva na opštini Milići u funkciji turizma	Strateški cilj br. 1. Izgradnja turističke infrastrukture
	Operativni cilj br. 2 Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infrastruktura na turističkim destinacijama
Kratak opis projekta : Ovim projektom predviđena je popravka i sanacija lokalnih makadamskih puteva . Glavne aktivnosti na popravci i sanaciji su popravka posteljice puta, dovoz ravnog šteta, planiranje i valjanje istog i izrada rigola. Realizacijom ovog projekta ostvariće se bolja komunikacija stanovnika navedenih MZ sa sjedištem Opštine, stvoriti povoljniji uslovi za povratak povratnika, kao i bolji uslovi za razvoj poljoprivrede i drugih privrednih aktivnosti. U realizaciji ovog projekta učestvovali stanovnici MZ, Opština i eventualni donatori po modulu Partnerstva. Održavanje puteva kao i čišćenje snijega provoditi u skladu sa planom o održavanju lokalnih puteva na opštini Milići.	
Ciljne grupe : Građani	
Očekivani rezultati : Izvršena popravka i sanacija lokalnih puteva u MZ - Povoljniji uslovi za privredni razvoj -Poboljšani uslovi života - Podsticaj procesu povratka - Veće zadovoljstvo stanovnika MZ	Indikatori : - Bolja komunikacija stanovnika MZ sa Opštinom - Putevi funkcionalni prohodni i u dobrom stanju za saobraćanje
Potencijalni nosioci projekta : Odjeljenje za prostorno uređenje građevinarstvo i ekologiju	
Ostali potencijalni partneri : Savjeti MZ.	
Preduslovi za realizaciju : Izrada projektno – tehničke dokumentacije - Raspisivanje tendera za naj povoljnijeg ponuđača	Faktori rizika : Nedostatak sredstava Loše vremenske prilike
Procijena ukupne vrijednosti projekta : 350.000,00 KM	Trajanje projekta : 2012-2021. godine Početak : Januar 2012. godine

Projekat 2.7. Izgradnja turističke signalizacije	Strateški cilj br. 1. Izgradnja turističke infrastrukture
	Operativni cilj br. 2. Izgrađena turistička infrastruktura na turističkim destinacijama .
<p>Kratak opis projekta:Postavljanje turističke signalizacije na području opštine Milići podrazumjeva postavljanje znakova obavještenja o kulturnim, istorijskim, prirodnim i turističkim vrijednostima, ugostiteljsko-turističkim objektima, postavljanje znakova koji pružaju turističke i druge informacije, kao i izvoz dobrodošlica. Prije samog postavljanja turističke signalizacije potrebno je definisati najvažnije turističke lokacije i objekte od javnog značaja koji su važni za turiste. Ovaj projekat predviđa i izradu projektne dokumentacije kojom se definiše lokacija za postavljanje znakova, vizuelni izgled svakog znaka kao i izradu i postavljanje istih.</p> <p>Na području opštine Milići za sada je postavljena signalizacija za ugostiteljsko-turističke objekte kompanije „Boksit“ a.d., dok druge signalizacije za navedene vrijednosti i objekte ne postoji.</p>	
Ciljne grupe: Turisti, svi posjetioci Opštine, građani	
Očekivani rezultati: - Postavljena turistička signalizacija - Poboljšan pristup turističkim objektima - Bolja informisanost turista	Indikatori: - Broj i vrsta postavljenih znakova - Stepen zadovoljstva turista - Stepen zadovoljstva vozača u tranzitu
Potencijalni nosioci projekta: Opština, Turistička agencija	
Ostali potencijalni partneri: Ministarstvo trgovine i turizma RS, Subjeki koji se bave turizmom	
Preduslovi za realizaciju - Obezbeđena finansijska sredstva - Definisani turistički objekti	Faktori rizika - Nedostatak finansijskih sredstava - Nezainteresovanost potencijalnih partnera
Procijenjena ukupna vrijednost projekta 100.000 KM	Trajanje projekta: 9. godina Početak: 2013. godine

Projekat 2.9. Uređenje obale rijeka Zeleni i Studeni Jadar u gradskom dijelu Milića	Strateški cilj br. 1. Izgradnja turističke infrastrukture	
	Operativni cilj br. 2 Izgradnja turističke infrastrukture na turističkim destinacijama	
Kratak opis projekta : Milići leže na ušću Zelenog i studenog Jadra. Uređenjem obala pomenute dvije rijeke stvorili bi se uslovi za održavanje čistoće obala rijeka koje teku kroz grad, a i sam estetski izgled grada bio bi daleko ljepši i upečatljiviji. Uređenjem obala stvorio bi se i prostor za odmor građana, šetnju ... Razlog zbog koga opština Milići već nije krenula sa uređivanjem obala je nedostatak sredstava. Za realizaciju ovog projekta neophodno je i uključivanje Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva kao i potencijalnih donatora. Uređenjem obala povećaće se čistoća grada, poboljšati estetski izgled i stvoriti mjesta prijatna za šetnju i odmor i upotpuniće se turistička ponuda opštine Milići .		
Ciljne grupe : Građani, potencijalni turisti		
Očekivani rezultati : - Uređene obale Zelenog i Studenog Jadra - stvoreni uslovi za održavanje čistoće obala - Uređen životni prostor stanovnika - Poboljšan estetski izgled grada - Upotpunjena turistička ponuda		Indikatori : Uvećana dužina uređenih obala
Potencijalni nosioci projekta : Odjeljenje za prostorno uređenje građevinarstvo i ekologiju		
Ostali potencijalni partneri :		
Preduslovi za realizaciju : - Izrada projektno – tehničke dokumentacije - Obezbjedenje finansijskih sredstava - Obezbjedenje potrebnih saglasnosti - Provođenje odredbi Zakona o javnim nabavkama		Faktori rizika : Nedostatak sredstava Problemi imovinsko pravne prirode
Procijena ukupne vrijednosti projekta : 500.000,00 KM		Trajanje projekta : 2012-2015. godine Početak : Jun 2012. godine

Projekat 2.12. Izgradnja parking prostora u gradskom djelu Milića	Strateški cilj br. 1. Izgradnja turističke infrastrukture
	Operativni cilj br. 2 Do kraja 2021. godine izgrađena turistička infrastruktura na turističkim destinacijama
Kratak opis projekta : Ovim projektom je predviđena izgradnja parking prostora u užem gradskom jezgru (prostori pored zgrada S-80, S-72, S-4, S-5, S-6). Predmjerom radova predviđene su aktivnosti na pripremi zemljišta, ugradnji ivičnjaka, betoniranju i asvaltiranju parking površina, kao i njihovom obilježavanju. Realizacijom ovog projekta trajnije se rješava problem parkiranja u Milićima, stvaraju se pretpostavke za plansko uređenje sredine, zaštitu zelenih i drugih površina od nepravilnog parkiranja i obezbjeđenje određenih finansijskih sredstava od korištenja ovih prostora. Realizacijom ovog projekta stvoriće se odgovarajući uslovi za poštovanje određenih zakonskih propisa iz bezbjednosti saobraćaja, obezbjeđiće se potpuna zaštita javnih površina, grad će biti čistiji i uredniji a zadovoljstvo građana veće, što izgradnju parking prostora čini u potpunosti opravdanom.	
Ciljne grupe : Građani, potencijalni turisti .	
Očekivani rezultati : - Veća bezbjednost u saobraćaju Izgrađen parking prostor u Milićima - Zaštićene javne površine	Indikatori : Ispoštovane odredbe Zakona o bezbjednosti saobraćaja Obezbjeđen veći broj parking prostora za vozila
Potencijalni nosioci projekta : Odjeljenje za prostorno uređenje građevinarstvo i ekologiju	
Ostali potencijalni partneri : Savjeti MZ.	
Preduslovi za realizaciju : - Izrada projektno – tehničke dokumentacije - Obezbjeđenje potrebnih saglasnosti - Provođenje odredbi Zakona o javnim nabavkama	Faktori rizika : Nedostatak sredstava Problemi imovinsko pravne prirode
Procijena ukupne vrijednosti projekta : 50.000,00 KM	Trajanje projekta : 2012-2015. godine Početak : Jul 2012. godine

Projekat 2.4. Osnivanje turističke organizacije	Strateški cilj br. 3 Razvoj MSP i preduzetništva u turizmu
	Operativni cilj br. 2 Do kraja 2021. godine u potpunosti definisana i razvijena institucionalna preduzetnička infrastruktura .
Kratak opis projekta: Turističke aktivnosti i razvoj turizma na području opštine Milići se najvećim dijelom manifestuju kroz rad turističko-ugostiteljskih kapaciteta kompanije "Boksit" a.d. Nekih drugih organizovanih i planskih aktivnosti skoro da i nema, izuzev sportskih dešavanja u oblasti lovnog i ribolovnog potencijala. Da bi se postojeće stanje unapredilo u skladu sa ciljevima razvojne Strategije, osnivanje Turističke organizacije je prioritetan zadatak koji će predstavljati temelj daljeg razvoja i unapređenja turističke privrede na području opštine uz uključenje svih relevantnih faktora. Osnivanjem organizacije obezbjediće se sve pretpostavke i uslovi za popularizaciju i prezentaciju turističke ponude opštine i njenih kapaciteta. Kroz rad organizacije unaprediće se razvoj turističkog sektora, definisaće se plan promocije i prodaje turističko-ugostiteljske ponude, plan kadrovskog jačanja i osposobljavanja, promotivno-propagandne aktivnosti, plan učešća na turističkim sajmovima i izložbama u zemlji i inostranstvu uz podršku svih vrsta medija.	
Ciljne grupe: Privredni subjekti koji se bave turizmom i ugostiteljstvom, NVO, građani, Turisti	
Očekivani rezultati: - Promovisana turistička ponuda - Unapređen rad ovog sektora - Veći finansijski efekti - Otvaranje novih radnih mjesta	Indikatori: - Novi vidovi turizma - Broj subjekata koji se bave turizmom - Broj domaćih i stranih turista - Broj zaposlenih
Potencijalni nosioci projekta: Opština	
Ostali potencijalni partneri: Privredni subjekti, NVO, građani	
Preduslovi za realizaciju - Donošenje odluke o osnivanju organizacije - Izrada normativnih akata - Obezbeđena sredstva za finansiranje organizacije	Faktori rizika - Sumnja u opravdanost formiranja Agencije - neobezbeđena finansijska sredstva
Procjenjena ukupna vrijednost projekta 10.000,00 KM	Trajanje projekta: 12 mjeseci Početak: 2013. godina

Projekat 4.7. Izrada turističkog biltena opštine	Strateški cilj br. 3 Razvoj MSP i preduzetništva u turizmu Operativni cilj br. 4. Do kraja 2021. godine provedene sve marketiške i promotivne aktivnosti vezane za razvoj turizma
Kratak opis projekta: U cilju što bolje informisanosti potencijalnih turista iz okruženja i šire potrebno je pokrenuti aktivnosti za izradu turističkog biltena opštine . U Biltenu bi bile obrađene sve informacije vezane za opštinu Milići kao turističku destinaciju manifestacije i turističke sadržaje opštine, kao i za druge informacije koje su biten sa aspekta turističke ponude . Potrebno je formirati Uređivački odbor koji će u saradnji sa službenikom za informisanje raditi na prikupljanju i obradi svih informacija, pripremi Biltena za štampanje, poštujući Zakon o javnim nabavkama BiH, kao i druge zakonske propise iz oblasti informisanja. Bilten bi trebalo štampati u tiražu od cca 500 komada, najmanje 3 puta godišnje i distribuisati ga građanima opštine, medijima, potencijalnim turistima i šire .	
Ciljne grupe: Građani opštine Milići, , privredni subjekti, mediji i potencijalni turisti.	
Očekivani rezultati: - Urađen turistički bilten - Promovisana opština	Indikatori: - Broj štampanih primjeraka - Broj subjekata upoznatih sa stanjem u opštini
Potencijalni nosioci projekta: Opština	
Ostali potencijalni partneri: Mediji, privredni subjekti, distributeri ...	
Preduslovi za realizaciju - Obezbeđena finansijska sredstva - Obezbeđeni tehnički uslovi - Uspostavljeni mehanizmi za izvještavanje	Faktori rizika - Nedostatak finansijskih sredstava - nedovoljna motivisanost osoblja za pripremu Biltena
Procjenjena ukupna vrijednost projekta 10.000 KM	Trajanje projekta: Kontinuirano Početak: 2016. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	- 1 -
2. USKLAĐENOST STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OPŠTINE MILIĆI SA RAZVOJNIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA OPŠTINE I VIŠIH NIVOVA	- 1 -
3. STRATEŠKA PLATFORMA	- 2 -
3.1. OSNOVNI PODACI O OPŠTINI MILIĆI – MILIĆI DANAS	- 2 -
3.1.1. PRIRODNI RESURSI	- 2 -
3.1.2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA U OPŠTINI MILIĆI SA AKCENTOM NA POTENCIJALE ZA RAZVOJ TURIZMA	- 5 -
4. STRATEŠKO FOKUSIRANJE	- 13 -
4.1. SWOT ANALIZA TURIZMA OPŠTINE	- 13 -
5. STRATEŠKO PLANIRANJE MISIJA, VIZIJA I CILJEVI RAZVOJA TURIZMA OPŠTINE MILIĆI	- 14 -
5.1. M I S I J A	- 14 -
5.2. V I Z I J A	- 14 -
5.3. STRATEŠKI CILJEVI	- 14 -
6. OD VIZIJE DO OPERATIVNIH CILJEVA	- 28 -
7. AKCIONI PLAN IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OPŠTINE MILIĆI DO 2021. GODINE	- 29 -
8. PRAĆENJE, OCJENJIVANJE I AŽURIRANJE STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA	- 37 -
9. Z A K L J U Č A K	- 38 -
10. PROJEKTI	- 39 -